

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
ANTI KORUPCIJOS KOMISIJOS
LAIKINOSIOS TYRIMO GRUPĖS ATLIKTO
TYRIMO DĖL UAB „LIETUVOS ŽIRGYNAS“ VEIKLOS
IŠVADA**

2021 m. liepos 13 d.
Vilnius

1. **Laikinosios tyrimo grupės įgaliojimų pagrindas:** Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisija (toliau – Komisija), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos įstatymo 7 straipsnio 1 dalimi, 2021 m. gegužės 12 d. posėdyje priėmė sprendimą sudaryti Laikinąją tyrimo grupę UAB „Lietuvos žirgynas“ veiklai ištirti.

2. **Laikinosios tyrimo grupės sudėtis:** grupės vadovas Bronislovas Matelis, nariai: Vytautas Bakas, Vigilijus Jukna, Andrius Vyšniauskas.

3. **Parlamentinio tyrimo klausimas (-ai):** Komisijos 2021 m. gegužės 26 d. posėdyje patvirtinti Laikinosios tyrimo grupės uždaviniai, tikslai, siekiamas rezultatas.

4. **Laikinosios tyrimo grupės darbo trukmė:** 2021 m. gegužės 12 d. – 2021 m. liepos 13 d.

5. **Laikinosios tyrimo grupės posėdžių datos:** 2021 m. gegužės 26 d., birželio 4 d., birželio 9 d., birželio 16 d., birželio 16 d., birželio 23 d., liepos 13 d.

6. **Laikinosios tyrimo grupės posėdžiuose dalyvavo:** Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro patarėjas Rokas Petrašiūnas, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – ŽŪM) Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus vedėjas Jurijus Kornijenko, ŽŪM Centralizuoto vidaus audito skyriaus vedėjas Artūras Ugenskas, ŽŪM Turto ir viešųjų pirkimų skyriaus vyriausioji specialistė Neringa Gujytė, buvusi UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybos pirmininkė Rūta Slidžiauskaitė, l. e. UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriaus pareigas Regina Gražulienė, buvęs UAB „Lietuvos žirgynas“ direktorius Edgaras Jeninas, UAB „Lietuvos žirgynas“ direktorius Rimantas Šerkšnas, UAB „Lietuvos žirgynas“ Sartų skyriaus vedėjas Kęstutis Svilas, buvęs UAB „Lietuvos žirgynas“ nepriklausomas valdybos narys Giedrius Daugmaudis, buvusi UAB „Lietuvos žirgynas“ nepriklausoma valdybos narė Raminta Sakalauskienė, Seimo kanceliarijos patarėja Laima Ragauskienė.

7. **Teisės aktai, kuriais vadovautasi atliekant parlamentinį tyrimą:** Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos Seimo statutas, Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos įstatymas, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas.

8. **Laikinosios tyrimo grupės uždaviniai:**

8.1. ištirti ŽŪM pavaldžių valstybės valdomų įmonių galimos korupcijos atvejus bei reiškinius;

8.2. išanalizuoti ŽŪM, UAB „Lietuvos žirgynas“ (toliau – Bendrovė) sprendimus, sudarančius sąlygas korupcijai;

8.3. įvertinti ŽŪM pavaldžių valstybės valdomų įmonių veiklos priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų efektyvumą.

9. **Laikinosios tyrimo grupės tikslai:**

9.1. išanalizuoti ŽŪM sprendimų, susijusių su UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybos sudarymu, skaidrumą, ŽŪM į Bendrovės valdybą deleguotų atstovų bei nepriklausomų valdybos narių veiklą, galimai neatitinkančią valstybės interesus;

9.2. išanalizuoti sisteminius UAB „Lietuvos žirgynas“ veiklos administravimo, valdybos trūkumus, pažeidimus ūkio ir finansų sistemose;

9.3. išanalizuoti ir įvertinti, kaip ŽŪM, Valdymo koordinavimo centras, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija užtikrina valstybės interesų viršenybės principą ir apsaugą prižiūrint valstybės valdomų įmonių veiklą ir ar naudojamos priemonės viešajam interesui užtikrinti yra pakankamos ir veiksmingos.

10. Laikinosios tyrimo grupės siekiamas rezultatas:

10.1. įvardyti galimas sisteminės korupcijos ir kitokių pažeidimų rizikas ŽŪM pavaldžiose valstybės valdomose įmonėse bei jas prižiūrinčiuose organuose;

10.2. parodyti asmenų, susijusių su UAB „Lietuvos žirgynas“ veikla, galimus korupcinius ryšius ir neteisėto veikimo mechanizmą;

10.3. siekti, kad atsakingi asmenys dėl valstybei padarytos žalos būtų patraukti asmeninėn atsakomybėn ir atlygintų padarytą žalą;

10.4. teikti Seimui reikalingų teisės aktų projektus, teikti rekomendacijas kitoms institucijoms dėl susijusių įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimo.

TYRIMO REZULTATAI

9.1. Išanalizuoti ŽŪM sprendimų, susijusių su UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybos sudarymu, skaidrumą, ŽŪM į Bendrovės valdybą deleguotų atstovų bei nepriklausomų valdybos narių veiklą, galimai neatitinkančią valstybės interesų.

Dėl Bendrovės valdybos sudarymo

9.1.1. Laikinoji tyrimo grupė nustatė:

9.1.1.1. *Atsakydama į Komisijos klausimą dėl 2012–2021 m. + Žemės ūkio ministro įsakymų, kuriais buvo patvirtinta UAB „Lietuvos žirgynas“ valdyba, Žemės ūkio ministerija raštu Nr. 2D-1504 (12.161 E) „Dėl dalyvavimo Seimo Antikorupcijos komisijos laikinosios tyrimo grupės 2021-05-26 posėdyje“ (toliau – Raštas) nurodė: „Kadangi ŽŪM nėra vienintelė UAB „Lietuvos žirgynas“ akcininkė (valstybei priklauso 89,6 proc. visų balsų), tai valdyba yra tvirtinama visuotinio akcininkų susirinkimo protokolu. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. 3D-33 „Dėl atstovavimo valstybei akcinėse bendrovėse ir uždarnosiose akcinėse bendrovėse“ patvirtintas Asmenų, skiriamų į valstybės valdomų bendrovių, kuriose valstybė nėra vienintelė akcininkė, valdybas, sąrašas ir nustatyta, kad šiuo įsakymu patvirtintame sąraše paskirti asmenys renkami bendrovių visuotinio akcininkų susirinkimo metu ir savo pareigas pradeda eiti Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nustatyta tvarka“.*

9.1.1.2. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad ŽŪM deleguojami Bendrovės valdybos nariai galimai buvo atrenkami ir skiriami atsižvelgiant į jų politinį lojalumą, siekiant konkrečių Bendrovės valdybos sprendimų. Laikinosios tyrimo grupės apklausti asmenys liudijo, kad ŽŪM vadovybė Bendrovės valdybos pirmininkui davė nurodymą dėl Bendrovės vadovo atleidimo nenurodžius jokių objektyvių argumentų, nesutikus vykdyti ŽŪM nurodymo buvo grasinama atšaukti visą Bendrovės valdybą. Bendrovės valdybos pirmininkui savo noru atsistatydinus iš pareigų, valdybos nariu buvo paskirtas kitas, galimai lojalus ŽŪM vadovybei, asmuo, tokiu būdu užtikrinant Bendrovės valdybos balsavimo rezultatus atstovaujant ŽŪM vadovybės interesams.

9.1.1.3. *Atsakydama į Komisijos klausimą dėl ŽŪM deleguotų tarnautojų į Bendrovės valdybos narius atrankos (kas šiuos tarnautojus pasiūlė į valdybos narius, koku būdu jie buvo atrinkti, kokiais argumentais vadovaujantis buvo parinkti būtent šie tarnautojai; ar buvo vertintas jų galimas privatus interesas, kas tai atliko), ŽŪM pateikė paaiškinimus: „Klausimas dėl ministerijos valstybės tarnautojų delegavimo į valstybės valdomų bendrovių kolegialius valdymo organus 2013 m. ne kartą buvo svarstytas ŽŪM viešojo valdymo tobulinimo grupės posėdyje ir buvo pritarta siūlymui, kad sudarant valstybės valdomos bendrovės valdybas, į jos sudėtį būtų įtraukti darbuotojai, turintys kompetencijos finansų, strateginio planavimo ir valdymo srityse bei ūkio šakos, kurioje veikia valstybės valdoma bendrovė, žinių. Šio principo buvo laikomasi ir po 2017 m., kuomet pasikeitus valstybės valdomų įmonių (toliau – VVI) kolegialių organų formavimo*

politikai, į valdybos / stebėtojų tarybos sudėtį buvo įtraukti nepriklausomi valdybų / stebėtojų tarybos nariai.

Į VVĮ valdybą / stebėtojų tarybą skiriamo valstybės tarnautojo kandidatūra tiek 2013 m., tiek dabar yra atrenkama atsižvelgiant į VVĮ veiklos specifiką ir į tai, kokios kompetencijos atstovo reikia VVĮ valdyboje, suderinama su valstybės tarnautojo tiesioginiu vadovu ir ministerijos vadovybe, ir žemės ūkio ministro įsakymu yra deleguojama į atitinkamos vadybos / stebėtojų tarybos sudėtį (įsakymai pateikti *aplanke 1.1 klausimas*). Atkreiptinas dėmesys, kad 2013–2017 m., kol nebuvo pakeisti VVĮ kolegialių organų formavimo reikalavimai, įgyvendinantys Lietuvos narystės Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje rekomendacijas, į VVĮ kolegialių organų sudėtis buvo įtraukiami ir žemės ūkio ministro politinio pasitikėjimo asmenys (viceministrai, ministro patarėjai).

Pažymėtina, kad valstybės tarnautojai, deklaruodami savo viešus ir privačius interesus, atsako už savo privačių interesų deklaracijose pateiktų duomenų teisingumą, tiesioginio vadovo informavimą apie interesų konfliktą sukeliančias aplinkybes (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos viešųjų ir privačių interesų derinimo tvarkos aprašas (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos korupcijos prevencijos politikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. lapkričio 6 d. įsakymu Nr. 3D-761 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos korupcijos prevencijos politikos“ priedas). Be to, stiprinant viešųjų ir privačių interesų derinimo kontrolę, ŽŪM kas ketvirtį pradėjo vykdyti privačių interesų deklaracijų ir juose pateiktų duomenų patikrinimus“.

9.1.1.4. *Atsakydama į Komisijos klausimą dėl paaiškinimų pateikimo dėl Bendrovės nepriklausomų valdybos narių atrankos, kokiais argumentais vadovaujantis buvo nuspręsta, jog kandidatai į nepriklausomus valdybos narius, dokumentus turėjo pateikti UAB „Lietuvos žirgynui“, o ne ŽŪM, ŽŪM paaiškino, kodėl dokumentus dėl dalyvavimo nepriklausomų valdybos narių atrankoje kandidatai teikė UAB „Lietuvos žirgynas“, o ne ŽŪM.*

„2016 m. vykdant nepriklausomų valdybos narių atrankas į UAB „Lietuvos žirgynas“, dar nebuvo Vyriausybės patvirtintos tvarkos dėl valstybės valdomų bendrovių nepriklausomų valdybos narių atrankos. Tuo metu galiojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. 631 „Dėl Kandidatų į valstybės įmonės ar savivaldybės įmonės valdybą parinkimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuris taikomas tik valstybės ir savivaldybių įmonėms. Kadangi valstybės valdomų bendrovių nepriklausomų valdybos narių atrankos tvarka valstybėje dar nebuvo nustatyta, po konsultacijų su Ekonomikos ir inovacijų ministerija (Ūkio ministerija) buvo nutarta nepriklausomų narių atrankoje į UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybą taikyti analogišką tvarką, kokia buvo taikoma valstybės įmonėms (tuo metu galiojančio atrankos aprašo 6.9–12 punktai) – norintys atrankoje dalyvauti kandidatai dokumentus pateikia pačiai įmonei, į kurios kolegialų organą vykdoma nepriklausomų kandidatų atranka, o kai baigiasi dokumentų pateikimo terminas, įmonė perduoda visus iš kandidatų gautus dokumentus ŽŪM, kuri jau toliau vykdo atranką.

2017 m., kai buvo pradėta vykdyti nepriklausomų valdybos narių atranką į UAB „Lietuvos žirgynas“, taip pat dar nebuvo Vyriausybės patvirtintos tvarkos dėl valstybės valdomų bendrovių nepriklausomų valdybos narių atrankos, tačiau tuo metu ministerija jau buvo gavusi derinti šios tvarkos projektą, kuriame nuostatos dėl kandidatų dokumentų pateikimo ir rinkimo išliko tokios pačios – norintys atrankoje dalyvauti kandidatai dokumentus pateikia pačiai įmonei, kuri turi juos surinkti ir pasibaigus surinkimo terminui pateikti ŽŪM, vykdančiai atranką. Pažymėtina, kad tuo metu, pradėjus vykdyti nepriklausomų valdybos narių atranką į UAB „Lietuvos žirgynas“, 2017-03-24 įsigaliojo nauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. 631 „Dėl Kandidatų į valstybės įmonės ar savivaldybės įmonės valdybą ir kandidatų į valstybės ar savivaldybės valdomos bendrovės visuotinio akecininkų susirinkimo renkama kolegialų priežiūros ar valdymo organą atrankos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas Nr. 631) redakcija, pagal kurią kandidatai nepriklausomų valdybos narių atrankoje į valstybės valdomų įmonių (tiek valstybės įmonių, tiek valstybės valdomų bendrovių) valdybas dokumentus teikia pačiai įmonei, į kurios valdybą organizuojama atranka.

2019 m., vykdant nepriklausomų valdybos narių atrankas į UAB „Lietuvos žirgynas“, galiojo ta pati Nutarimo Nr. 631 redakcija, kaip ir 2017 m. Kaip jau minėta, kandidatai dokumentus dėl dalyvavimo nepriklausomų valdybos narių atrankoje pagal Vyriausybės nustatytą tvarką turėjo teikti ir teikė UAB „Lietuvos žirgynas“, kuri, pasibaigus dokumentų pateikimo terminui, juos perdavė ŽŪM.

„<...> kandidatai dėl dalyvavimo nepriklausomų valdybos narių atrankoje dokumentus teikė UAB „Lietuvos žirgynas“, kuri buvo atsakinga už dokumentų surinkimą. Tuomečio bendrovės direktoriaus E. Jenino teiginys: „<...> nes pagal procedūrą žirgynas atranka kandidatus“ iš esmės neteisingas – UAB „Lietuvos žirgynas“ rinko tik dokumentus, o ne kandidatus pasibaigus nustatytam dokumentų pateikimo terminui, UAB „Lietuvos žirgynas“ pateikė ŽŪM visus iš kandidatų gautus dokumentus – gauti 12 (dvylikos) kandidatų dokumentai“.

9.1.1.5. Atsakydamas į Komisijos 2021-05-12 posėdyje pateiktą klausimą dėl buvusio Bendrovės direktoriaus E. Jenino patvirtinimo, jog žirgynas atrinko kandidatus į nepriklausomus valdybos narius: „Kandidatų dokumentai buvo susiūsti į žirgyną – tai tikrai. Nes pagal procedūrą žirgynas atranka kandidatus. Visus dokumentus aš vežiau į Žemės ūkio ministeriją“, ŽŪM atstovas paaiškino, kad kandidatus atrinko Žemės ūkio ministro įsakymu sudaryta komisija.

9.1.1.6. Atsakydama į Komisijos klausimą dėl nepriklausomo kandidato atrankos į UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybą (skelbimas galiojo 2019-05-14 iki 2019-06-03), kai dokumentai buvo teikiami UAB „Lietuvos žirgynas“, kokių tikslų ir kas nustatė reikalavimą dokumentus teikti Bendrovei, kai kandidatų atranką turi vykdyti ŽŪM sudaryta atrankos komisija ir kelių galimų nepriklausomų valdybos narių (kandidatų) dokumentus Bendrovė perdavė ŽŪM sudarytai kandidatų atrankos komisijai, ŽŪM nurodė: „Atranka buvo vykdoma vadovaujantis Kandidatų į valstybės ar savivaldybės įmonės, valstybės ar savivaldybės valdomos bendrovės ar jos dukterinės bendrovės kolegialų priežiūros ar valdymo organą atrankos apraše, patvirtintame Nutarimu Nr. 631 (galiojanti redakcija B2017-03-24–2019-09-06), nustatyta tvarka. Pagal Atrankos aprašą kandidatai dėl dalyvavimo atrankoje dokumentus turi pateikti UAB „Lietuvos žirgynas“, kuri, pasibaigus dokumentų pateikimo terminui, juos visus perduoda ŽŪM, o toliau atranką vykdo ŽŪM sudaryta atrankos komisija. ŽŪM iš UAB „Lietuvos žirgynas“ gavo 9 (devynių) kandidatų dokumentus“.

9.1.1.7. Atsakydama į klausimą dėl 2020 m. rugpjūčio 14 d. UAB „Lietuvos žirgynas“ l. e. direktoriaus pareigas Reginos Gražulienės sudarytos Konsultavimo paslaugų sutarties Nr. LŽ-230 su buvusiu bendrovės direktoriumi E. Jeninu dėl bendrovės konsultavimo apskaitos, komercinio ūkinio pobūdžio ar kitokių patarimų, atsakymų į klausimus ar nuomonių pateikimo, ŽŪM pateikė tokį atsakymą: „Gautas žodinis valdybos narių pritarimas posėdžio metu, nes buvo sprendžiama, kaip sklandžiai perduoti darbus, nes dėl mažo darbuotojų skaičiaus administracijoje (1 žmogus) daug darbinių funkcijų atliko pats direktorius. Buvo daug nebaigtų darbų, pvz., 150 žirgų DNR tyrimų Teksaso universitete – direktorius E. Jeninas pradėjo šį darbą. Versle dažnai prašoma buvusio vadovo padėti sklandžiai perduoti darbus, tuo labiau, kad naujas nuolatinis vadovas iš anksto nebuvo paskirtas. Taigi buvo pasinaudota tokia darbų perdavimo praktika. Pagal paslaugų atlikimo perdavimo aktą buvo sutarta išmokėti (...) Eur.

ŽŪM apie šį sandorį nebuvo informuota ir ši informacija pirmą kartą pateikta tik Antikorupcijos komisijos posėdžio metu. Remiantis turimais valdybos posėdžių protokolais, valdybos pritarimo šiam sandoriui nebuvo gauta“.

9.1.1.8. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir asmenų liudijimai rodo, kad Bendrovės ir E. Jenino 2020-08-14 pasirašyta Konsultavimo paslaugų sutartis, pagal kurią paslaugos teikėjas E. Jeninas suteikė šias paslaugas: organizavo arklių mėginių DNR tyrimą akredituotoje laboratorijoje; kreipėsi į Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą dėl renginio datos įtraukimo į organizuojamų renginių sąrašą; teikė paslaugą dėl sąskaitų faktūrų pateikimo ir gavimo klausimais Viešųjų pirkimų sistemoje „e. sąskaita“ ir Bendrovės darbų organizavimo klausimu ir pan. Konsultavimo paslaugų priėmimo–perdavimo aktas pasirašytas 2020-08-19.

Konstatuotina, kad Konsultavimo sutartyje išvardytos paslaugos yra Bendrovės kasdieniai rutininiai darbai, tačiau pagal šią 5 dienas galiojusią sutartį už šių darbų atlikimą buvo mokama 2020-07-20 iš pareigų atleistam Bendrovės direktoriui E. Jeninui. Komisijos 2021-05-12 posėdyje l.

e. Bendrovės direktoriaus pareigas Bendrovės vadovė nurodė, kad: „<...> liepos 21 dieną su valdyba buvo derinta ši sutartėlė, buvo klausama, ar galima taip daryti, čia valdybos pritarimu, galbūt valdybos nariai, pirmininkė galėtų labiau paaiškinti <...>“. Laikinosios tyrimo grupės posėdyje liudijęs asmuo nurodė, kad: „<...> iš tikrųjų buvo nepriklausomų valdybos narių noras <...> R. Gražulienė yra administratorė. Ji nėra nei direktorė, nei pavaduotoja. Jos gal įgūdžiai nėra tokie, kokių būtų galima tikėtis iš direktoriaus pareigų. Tuo metu nelabai, šiaip net administracijos faktiškai nėra, nebuvo ką ir paskirti. Tai buvo nepriklausomų valdybos narių, kiek pamenu, noras, kad kažkokį tą tęstinumą, nes žmogus nežino, nei kaip į banką nueiti, nei kokius duomenis Registrų centrui pateikti, kad (E. Jeninas) padėtų bent jau tą kažkokį laikotarpį įsivažiuoti į tą darbą <...>“. Atsakydama, ar valdyba svarstė konsultavimo sutarties sudarymą, atsakė: „Mes sutarties nesvarstėme, nes bet koku atveju tokia sutartis nėra valdybos kompetencija nei pagal vertę, nei pagal kažką. <...> aš net tos sutarties nesu mačiusi, tai neįsivaizduoju, kas ten <...>. Tuo labiau trumpalaikė. Iki valdybos tokie sandoriai dažniausiai neprieina“.

Konstatuotina, kad nė viename Bendrovės valdybos posėdžių protokole nėra užfiksuotas šios sutarties sudarymo tikslingumo svarstymas.

9.1.1.9. *Atsakydama į Komisijos klausimą dėl skundų, susijusių su Bendrovės ir jos valdybos veikla*, ŽŪM pateikė informaciją: „Atsižvelgiant į gautą anoniminį pranešimą dėl Ramintos Sakalauskienės elgesio jai vykdant nepriklausomos valdybos narės pareigas UAB „Lietuvos žirgynas“ ir susipažinus su viešoje erdvėje publikuotu straipsniu dėl buvusio UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriaus Edgaro Jenino veiklos, ministerijos Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyrius atliko du tyrimus, susijusius su UAB „Lietuvos žirgynas“:

Dėl nepriklausomos valdybos narės Ramintos Sakalauskienės elgesio

Tyrimo metu nustatyta, kad Raminta Sakalauskienė nėra deklaravusi privačių interesų ir, būdama Lietuvos trakėnų žirgų augintojų asociacijos valdybos pirmininke, sudaro sandorius su UAB „Lietuvos žirgynas“.

Pagal pirmiau nustatytas aplinkybes Raminta Sakalauskienė informuota apie pareigą deklaruoti privačius interesus (privačių interesų deklaracija pateikta). Taip pat, ministerijos Turto ir viešųjų pirkimų skyriui pateikta rekomendacija dėl galimo Ramintos Sakalauskienės nelojalaus UAB „Lietuvos žirgynas“ valdymo. Pažymėtina, kad 2021-03-24 neeilinio visuotinio akcininkų susirinkimo metu Raminta Sakalauskienė buvo atšaukta iš UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybos.

Dėl buvusio direktoriaus Edgaro Jenino elgesio

Tyrimo metu nustatyta, kad Edgaras Jeninas, kaip UAB „Lietuvos žirgynas“ direktorius: su jam artimu asmeniu (privačių interesų deklaracijoje nurodytu skiltyje „sutuoktinis, sugyventinis ar partneris“) sudarė veterinarinių paslaugų teikimo sutartį; sudarė sutartis su kitais juridiniais asmenimis, kuriuose jis yra valdybos narys arba narys. Ministerija 2021-04-02 raštu kreipėsi į Vyriausiąją tarnybinės etikos komisiją su prašymu įvertinti tokio Edgaro Jenino elgesio atitiktį Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatomis. VTEK 2021-04-15 raštu Nr. S-1165-(1.2) informavo ministeriją apie pradėtą tyrimą.

9.1.1.10. Atsakydami į Laikinosios tyrimo grupės klausimą, ŽŪM deleguoti buvę ir esami Bendrovės valdybos nariai nurodė, kad neturi verslo vadovybės ir strategijos formavimo patirties. Bendrovės valdybos narys, deklaravęs turintis patirties verslo strategijos srityje, Laikinosios tyrimo grupės posėdyje apklausos metu negalėjo atsakyti į klausimus pagal jam nustatytą kompetenciją.

9.1.1.11. *Nors pagal nustatytą teisinį reglamentavimą Bendrovės valdyba tvirtinama 4 metams, UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybos sudėtis nuolat keitėsi.*

UAB „Lietuvos žirgynas“ valdyba 4 metų kadencijai išrinkta nuo 2017-06-30 iki 2021-06-29.

Išrinkimo / atšaukimo į / iš valdybą data			
2017-06-30	2019-10-11	2020-08-10	2021-03-24
ŽŪM DELEGUOTI NARIAI:			
Jolita Čičiurkienė (nuo 2017-07-10 iki 2020-		atsistatydino iš valdybos nuo 2020-06-01	

06-01 pirmininkė)			
Rūta Slidžiauskaitė (nuo 2020-06-12 pirmininkė)			atšaukta
Tadas Švilpauškas			
		Jūratė Vitkutė	atšaukta
			Andrius Burlėga (nuo 2021-04-06 pirmininkas)
			Rūta Pupkaitė-Jurgutienė
NEPRIKLAUSOMI VALDYBOS NARIAI:			
Giedrius Daugmaudis	atsistatydino iš valdybos 2019-02-15		
Aloyzas Jaciunskas			
Raminta Sakalauskienė			atšaukta
	Petras Jurkuvėnas		

9.1.2. Laikinoji tyrimo grupė konstatuoja:

9.1.2.1. 2013–2017 m. galiojantis VVĮ kolegialių priežiūros organų formavimo teisinis reglamentavimas leido į VVĮ kolegialių organų sudėtis įtraukti bendrovės vadovą, politinio (asmeninio) pasitikėjimo (viceministrus, ministro patarėjus) ir kitus suinteresuotus asmenis, sudarė sąlygas ir rizikas neskaidriam VVĮ valdymui, priežiūrai, leido priimti galimai nepagrįstus sprendimus dėl įmonių vadovų skyrimo ir (ar) atleidimo bei leido išvengti atsakomybės už VVĮ ir valstybei padarytą žalą. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir asmenų liudijimai rodo, kad 2012–2020 m. ŽŪM deleguojant ir tvirtinant Bendrovės valdybos narius galimai buvo naudojamosi politine įtaka. Kai kuriais atvejais ministerijos vadovybė, be jokių aiškių argumentų, asmeniškai reikalavo Bendrovės valdybos narius balsuoti vienaip ar kitaip, buvo net grasinama paleisti Bendrovės valdybą, jeigu nebus patvirtintas Bendrovės direktoriumi konkretus asmuo. Pretendentą kompromituojanti STT pažyma ministerijos vadovų buvo vadinama niekine, nors Bendrovės valdybos nariai taip nemanė.

9.1.2.2. Šiuo metu (nuo 2019 m. rugsėjo 4 d.) galiojančiame (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 631 patvirtintame Kandidatų į valstybės įmonės ar savivaldybės įmonės valdybą ir kandidatų į valstybės ar savivaldybės valdomos bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo renkamą kolegialų priežiūros ar valdymo organą atrankos apraše nustatyti bendrieji, specialieji ir nepriklausomumo reikalavimai sumažina galimą politinę įtaką VVĮ veiklai bei administracijos priimamiems sprendimams. Tačiau Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir asmenų liudijimai rodo, kad vis dar yra galimybė daryti neteisėtą politinę įtaką tiek ministerijos siūlomiems kandidatams, tiek nepriklausomiems kandidatams piktnaudžiauti valdybos nario teisėmis, netinkamai atlikti valdybos nario pareigas išvengiant realios atsakomybės.

9.1.2.3. Bendrovės įstatų, VĮ Registrų centre įregistruotų 2018 m. birželio 4 d., 25 punkte nustatyta, kad „Visuotinis akcininkų susirinkimas yra aukščiausias Bendrovės organas“; 31 punkte – „Bendrovės valdybą sudaro 6 (šeši) nariai. Valdybą renka visuotinis akcininkų susirinkimas 4 (ketveriems) metams Akcinių bendrovių įstatyme nustatyta tvarka“. Susipažinus su visuotinio akcininkų susirinkimų protokolais atkreiptas dėmesys į tai, kad nė viename susirinkime dėl nenustatytų priežasčių, be ŽŪM, nedalyvavo nė vienas kitas Bendrovės akcininkas, todėl konstatuotina, kad Bendrovės valdybos nariai buvo išrinkti ir patvirtinti tik ŽŪM.

9.1.2.4. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad ŽŪM deleguotiems Bendrovės valdybos nariams nustatyta savarankiška atsakomybė už tinkamą ir nustatytu laiku privačių interesų deklaravimą, interesų konflikto atveju – tiesioginio vadovo informavimą, tačiau tik šiuo metu ŽŪM kas ketvirtį pradėjo tikrinti privačių interesų deklaracijas ir jose pateiktus duomenis. Todėl konstatuotina, kad nesant viešųjų ir privačių interesų

derinimo kontrolės Bendrovės valdybos nariai turėjo galimybę nedeklaruoti privačių interesų bei veikti interesų konflikto situacijomis.

9.1.2.5. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad Bendrovės valdyba, pažeisdama nustatytą tvarką, priėmė sprendimus, tiesiogiai susijusius su Bendrovės veikla bei teisinėmis pasekmėmis, finansiniais aspektais, dėl neaiškių priežasčių šių sprendimų nefiksuodama posėdžių protokoluose, ir tokiu būdu galimai buvo padaryta žala Bendrovei.

9.1.2.6. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad nors UAB „Lietuvos žirgynas“ įstatų V skyriaus 25 punkte nustatyta, kad „Visuotinis akcininkų susirinkimas yra aukščiausias Bendrovės organas“, o 31 punkte – kad „Valdybą renka visuotinis akcininkų susirinkimas 4 (ketveriems) metams Akcinių bendrovių įstatyme nustatyta tvarka“, Bendrovės valdybos sudėtis buvo keičiama nepasibaigus nustatytai kadencijai. Manoma, kad nustatytos kadencijos laikotarpiu Bendrovės valdybos narių kaita ir trumpalaikis darbas valdyboje galimai turėjo įtakos nepakankamai Bendrovės veiklos priežiūrai.

9.1.2.7. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad į Bendrovės valdybos sudėtį ŽŪM atstovai buvo atrenkami ministerijos vadovybės sprendimais, įvertinus jų atitiktį nustatytiems bendriesiems ir specialiesiems reikalavimams, tačiau neturintys reikiamos patirties ir kompetencijų verslo vadybos ir įmonių strategijos srityje, todėl ŽŪM pavestų Bendrovės priežiūros funkcijų negalėjo atlikti tinkamai.

Dėl bendrovės valdybos narių atsakomybės

9.1.3. Laikinoji tyrimo grupė nustatė:

9.1.3.1. *Atsakydama į Komisijos klausimą dėl konkrečių asmenų ir jų einamų pareigų ŽŪM, 2012–2021 m. paskirtų atsakingais už ŽŪM pavaldžių įmonių (tarp jų ir UAB „Lietuvos žirgynas“) valdybos veiklos priežiūrą, taip pat ŽŪM patvirtintuose raštuose „Dėl valstybės lūkesčių UAB „Lietuvos žirgynas“ bendrovei nustatytų tikslų įgyvendinimo kontrolės“, ŽŪM nurodė, kad: „ŽŪM viešojo valdymo tobulinimo grupė (2013-09-13 protokolai Nr. 8D-127(5.50) pritarė, kad funkcijos, susijusios su atstovavimu valstybei valstybės valdomose įmonėse (iš jų ir koordinatorius bei įgaliotinius), būtų sutelkti struktūriniuose padaliniuose, kurie nedalyvauja formuojant, organizuojant ar įgyvendinant politiką ministerijos valdymo srities įmonių sektorių srityse.*

Atitinkamai žemės ūkio ministro 2013 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 3D-853 „Dėl žemės ūkio ministro 2011 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. 3D-33 „Dėl atstovavimo valstybei akcinėse bendrovėse ir uždarnosiose akcinėse bendrovėse“ pakeitimo“ Veiklos administravimo ir turto valdymo departamento Įstaigų ir įmonių veiklos priežiūros skyrius buvo paskirtas valstybės valdomų įmonių, kuriose ministerija įgyvendina įmonės savininko teises ir pareigas arba yra akcijų valdytoja, kuratoriumi. Veiklos administravimo ir turto valdymo departamento direktorė tuo metu buvo Virginija Žoštautienė, Įstaigų ir įmonių veiklos priežiūros skyriaus vedėja – Toma Tuzovaitė-Markūnienė, skyriaus vedėjo pavaduotojai – Arvydas Laurinkevičius, Saulius Jakimavičius, Lina Juodytė, skyriaus vyr. specialistai – Neringa Gujytė, Ignas Kišvinas, Karolis Tvaskus, Sabina Stokienė, Vilija Mulevičienė.

2018-07-01 ŽŪM įsigaliojus naujai struktūrai, keitėsi ir skyrių pavadinimai – žemės ūkio ministro 2019 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 3D-597 Turto ir viešųjų pirkimų skyriaus valstybės tarnautojai, atsakingi už valstybės valdomų įmonių, kuriose ministerija įgyvendina įmonės savininkės teises ir pareigas arba yra akcijų valdytoja, veiklos priežiūrą, buvo paskirti kuratoriais: Turto ir viešųjų pirkimų skyriaus vedėjas – Karolis Tvaskus, skyriaus vyr. specialistai – Neringa Gujytė, Ignas Kišvinas, Sabina Stokienė.

Pirmas lūkesčio raštas UAB „Lietuvos žirgynas“ buvo patvirtintas žemės ūkio ministro 2017 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. 3D-649 „Dėl valstybės lūkesčių rašto UAB „Lietuvos žirgynas“. Naujas lūkesčio raštas žemės ūkio ministro pasirašytas ir pateiktas 2020-10-21 raštu Nr. 2D-3176(12.162E).

Lūkesčio rašte valstybė tikisi, kad bendrovė užtikrins kokybišką valstybei svarbios funkcijos atlikimą – saugoti ir gerinti Lietuvos gyvulių veisles ir jų genofondą. Atsižvelgiant į 1992 m.

birželio 5 d. Rio de Žaneire pasirašytoje Biologinės įvairovės konvencijoje, kurią 1995 m. ratifikavo Lietuvos Respublikos Seimas, nustatytus Lietuvos įsipareigojimus, būtina išlaikyti nykstančių arklų veislių – žemaitukų, stambiųjų žemaitukų, senojo genotipo trakėnų ir Lietuvos sunkiųjų arklų veislių genofondą Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“, numatytomis apimtimis, palaikant optimalų genealoginių linijų, šeimų ir gyvūnų jose skaičių. Už genetinių išteklių išsaugojimo programos tvirtinimą ir priežiūrą yra atsakingas ŽŪM Gyvulininkystės ir veislininkystės skyrius, kuriam bendrovė teikia ataskaitas už skirtą finansavimą genofondo išlaikymui.

Tai, kas susiję su akcininko nauda, t. y. kad bendrovės vidutinė nuosavo kapitalo grąža būtų ne mažesnė nei Vyriausybės nustatytas rodiklis ir dividendai mokami ne mažesni nei pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą dividendų skyrimo tvarką, kurioje jų dydis yra susietas su nuosavo kapitalo grąžos rodikliu (ROE), atsakingas Turto ir viešųjų pirkimų skyrius, kuris kasmet ministerijos vadovybei rengia apibendrintą informaciją apie VVI finansinę būklę, tai pat renka informaciją apie Vyriausybės nustatytos nuosavo kapitalo grąžos rodiklio pasiekimus ir teikia šią informaciją VKC.

Dėl bendrovės strategijos tvirtinimo pagal pateiktą valstybės lūkesčio raštą, strategijos įgyvendinimo ir finansinės būklės priežiūros, vadovo skyrimo ir dėl kitų valdybos kompetencijos klausimų yra atsakinga bendrovės valdyba. Bendrovės vadovas atsako už veiklos organizavimą, informacijos teikimą akcininkui ir valdybai bei informacijos skelbimą pagal teisės aktus bendrovės interneto svetainėje.

Pažymėtina, kad bendrovės valdyba, pasibaigus kalendoriniams metams, ne vėliau kaip iki einamųjų metų kovo 31 d., vadovaudamasi Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2013 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. 3D-636 „Dėl Valstybės valdomų bendrovių, kurių akcijų valdytojo turtines ir neturtines teises įgyvendina Žemės ūkio ministerija, ir valstybės įmonių, kurių įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendina Žemės ūkio ministerija, kolegialių organų veiklos organizavimo taisyklių patvirtinimo“, turi:

1) atlikti savo veiklos vertinimą ir poreikių analizę – vertinimo metodus pasirenka pats kolegialus organas (apklausa, individualūs interviu, grupinė diskusija ar kt.) arba vykdo kolegialaus organo veiklos vertinimą pagal pridedamą formą (pagal įsakymo 1 priedą);

2) parengti praėjusių kalendorinių metų veiklos ataskaitą (pagal įsakymo 2 priedą), kurioje, be informacijos apie valstybės valdomą įmonę, turi būti pateikta informacija apie: kolegialaus organo sudėtį ir jo pokyčius, posėdžių skaičių ir lankomumą, posėdžiuose svarstytus klausimus ir priimtus sprendimus bei jų atitikimą patvirtintam darbų planui, planuojamus einamųjų metų svarbiausius darbus (jei yra numatyti) ir svarbius įvykius valstybės valdomos įmonės veikloje (pvz., didelės vertės sutarties sudarymą, dalyvavimą investiciniuose projektuose, pateiktus siūlymus dėl įstatinio kapitalo didinimo / mažinimo, priimtus sprendimus dėl vadovo premijavimo, žymius darbuotojų skaičiaus pasikeitimus (padidėjimą / sumažėjimą) ir kt.);

3) parengti priemonių planą kolegialaus organo veiklai tobulinti, remiantis savo veiklos vertinimo rezultatais.

Bendrovės valdybos pirmininkas inicijuoja ir koordinuoja valdybos vertinimą ir su valdybos vertinimo rezultatais ir priemonių planu valdybos veiklai tobulinti turėtų būti supažindintas (organizuojant susitikimą gyvai ar pateikiant raštu) už valstybės valdomos įmonės veiklos koordinavimą ir kontroliavimą atsakingas viceministras ar ministerijos kancleris pagal jiems paskirtas veiklos ir administravimo sritis ir ŽŪM Turto ir viešųjų pirkimų skyrius. Kadangi ministro įsakymo pakeitimas padarytas 2020-12-08, be to, 2021 m. bendrovės valdybos sudėtis keitėsi bei bendrovės vadovas buvo atšauktas iš užimamų pareigų, valdyba vertinimo neatliko ir susitikimo su ministerijos vadovybe nebuvo“.

9.1.3.2. *Atsakydama į Komisijos klausimą, kokios materialinės bei nematerialinės atsakomybės priemonės ŽŪM deleguotiems bendrovės valdybos nariams bei bendrovės nepriklausomiems valdybos nariams už netinkamą funkcijų atlikimą (neveikimą) yra numatytos ir ar*

2012–2021 m. buvo taikyta atsakomybė, ŽŪM nurodė: „Materialinės bei nematerialinės atsakomybės priemonės bendrovės valdybos nariams nustatytos Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, sutartyse su nepriklausomais valdybos nariais.

Vadovaudamasi Akcinių bendrovių įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 5 punktu, ŽŪM, kaip bendrovės akcininkė, turi teisę kreiptis į teismą su ieškiniu ir prašyti atlyginti bendrovei žalą, kuri susidarė dėl bendrovės vadovo ir valdybos narių pareigų, nustatytų Akcinių bendrovių įstatyme ir kituose įstatymuose, taip pat bendrovės įstatuose, nevykdymo ar netinkamo vykdymo, taip pat kitais įstatymų nustatytais atvejais. Civilinio kodekso 2.84 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad jei valdyba sudarė sandorius pažeisdama savo kompetenciją ir kuriems juridinis asmuo nepritaria, privalo atlyginti trečiajam asmeniui nuostolius, jeigu neįrodo, jog trečiasis asmuo, sudarydamas sandorį, žinojo ar dėl aplinkybių susiklostymo negalėjo nežinoti, jog sandoris sudaromas pažeidžiant juridinio asmens valdymo organo kompetenciją (asmuo, šio straipsnio 1 dalyje numatytomis aplinkybėmis (sandoriai, kuriuos sudarė viešojo juridinio asmens valdymo organai, pažeisdami savo kompetenciją, nesukelia prievolių juridiniam asmeniui) sudaręs sandorį, kuriam juridinis asmuo nepritaria, privalo atlyginti trečiajam asmeniui nuostolius, jeigu neįrodo, jog trečiasis asmuo, sudarydamas sandorį, žinojo ar dėl aplinkybių susiklostymo negalėjo nežinoti, jog sandoris sudaromas pažeidžiant juridinio asmens valdymo organo kompetenciją).

Taip pat Civilinio kodekso 2.87 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad bendrovės valdybos narys, nevykdantis arba netinkamai vykdantis pareigas, nurodytas šiame straipsnyje (CK 2.87 straipsnio 1–6 dalys: 1. Valdybos narys juridinio asmens ir kitų juridinio asmens organų narių atžvilgiu turi veikti sąžiningai ir protingai. 2. Valdybos narys turi būti lojalus juridiniam asmeniui ir laikytis konfidencialumo. 3. Valdybos narys privalo vengti situacijos, kai jo asmeniniai interesai prieštarauja ar gali prieštarauti juridinio asmens interesams. 4. Valdybos narys negali painioti juridinio asmens turto su savo turtu arba naudoti jį ar informaciją, kurią jis gauna būdamas juridinio asmens organo nariu, asmeninei naudai ar naudai trečiajam asmeniui gauti be juridinio asmens dalyvių sutikimo. 5. Valdybos narys privalo pranešti kitiems juridinio asmens valdymo organo nariams arba juridinio asmens dalyviams apie aplinkybes, nurodytas šio straipsnio 3 dalyje, ir nurodyti jų pobūdį ir, jei įmanoma, vertę (ši informacija turi būti pateikta raštu arba įrašyta į juridinio asmens organų posėdžio protokolą). 6. Valdybos narys gali sudaryti sandorį su juridiniu asmeniu, kurio organo narys jis yra ir apie tokį sandorį jis privalo nedelsdamas pranešti kitiems juridinio asmens organams šio straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka arba juridinio asmens dalyviams) ar steigimo dokumentuose, privalo padarytą žalą atlyginti juridiniam asmeniui visiškai, jei įstatymai, steigimo dokumentai ar sutartis nenumato kitaip.

Pažymėtina, kad ŽŪM, kaip akcininkė, vadovaudamasi Akcinių bendrovių įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 4 punktu, taip pat turi teisę atšaukti bendrovės valdybos narius visuotinio akcininkų susirinkimo metu.

2012–2021 m. atsakomybės priemonės bendrovės valdybos nariams nebuvo taikomos“.

9.1.3.3. *Atsakydama į Komisijos klausimą, kokios atsakomybės priemonės ŽŪM deleguotiems bendrovės valdybos nariams bei bendrovės nepriklausomiems valdybos nariams už jiems nustatytų reikalavimų, pvz., nepriklausomumo, nešališkumo, sąsajų su bendrove neturėjimo, asmeninio suinteresuotumo neturėjimo ir kt., nevykdymą yra numatytos ir ar 2012–2021 m. buvo taikyta atsakomybė*, ŽŪM nurodė, kad „Remiamasi pirmiau išdėstytomis CK 2.87 str. 1–6 d. nuostatomis. Atsižvelgiant į gautą anoniminį pranešimą dėl Ramintos Sakalauskienės elgesio jai vykdant nepriklausomos valdybos narės pareigas UAB „Lietuvos žirgynas“ ir susipažinus su viešojo erdvėje publikuotu straipsniu dėl buvusio UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriaus Edgaro Jenino veiklos, ministerijos Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyrius atliko du tyrimus, susijusius su UAB „Lietuvos žirgynas“, iš kurių vienas buvo dėl nepriklausomos valdybos narės Ramintos Sakalauskienės elgesio.

Tyrimo metu nustatyta, kad Raminta Sakalauskienė nėra deklaravusi privačių interesų ir, būdama Lietuvos trakėnų žirgų augintojų asociacijos valdybos pirmininke, sudaro sandorius su UAB „Lietuvos žirgynas“. Pagal pirmiau nustatytas aplinkybes Raminta Sakalauskienė informuota

apie pareigą deklaruoti privačius interesus (privačių interesų deklaracija pateikta). Taip pat ministerijos Turto ir viešųjų pirkimų skyriui pateikta rekomendacija dėl galimo Ramintos Sakalauskienės nelojalaus UAB „Lietuvos žirgynas“ valdymo. 2021-03-24 neeilinio visuotinio akcininkų susirinkimo metu Raminta Sakalauskienė buvo atšaukta iš UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybos.

Taip pat informuojame, kad ŽŪM 2021-04-28 raštu Nr. 2D-1181 kreipėsi į pavaldžias įmones, įskaitant viešąsias įstaigas, su prašymu patvirtinti vidinę tvarką arba pasiūlyti valdybai ir / ar stebėtojų tarybai numatyti valdybos protokoliniame sprendime, kad tais atvejais, kai įmonė numato sudaryti sandorį, susijusį privačiais interesais su įmonės vadovu, valdybos ar stebėtojų tarybos nariu ir / arba su bet kuriuo iš jų artimu asmeniu, įmonės vadovas ne vėliau kaip prieš 3 darbo dienas iki sandorio sudarymo arba nedelsiant, jei nustatyta tvarka nebuvo pranešta iki sandorio sudarymo, raštu informuoja už korupcijos prevenciją ŽŪM atsakingą padalinį, trumpai apibūdinant sandorio objektą, nurodant kitą sandorio šalį (įvardijamas fizinis ar juridinis asmuo, su kuriuo numatomas sudaryti / sudarytas sandoris). Be to, rekomenduota pasitvirtinti nusišalinimo nuo sprendimų rengimo, svarstymo ar priėmimo, kurie gali sukelti arba sukelia darbuotojams interesų konfliktą, tvarką, jei tokia nenustatyta. Laikas, skirtas minėtoms priemonėms įgyvendinti, – š. m. rugsėjo 1 d.

Pastebėtina, kad šiuo metu rengiami valdybų, stebėtojų tarybų darbo reglamentų pakeitimai, kuriuose valdybos, stebėtojų tarybos nariams įtvirtinama pareiga įmonės vadovui teikti informaciją apie sandorius, kurie gali būti susiję su jų ar jiems artimų asmenų privačiais interesais. Siekiant užtikrinti viešųjų ir privačių interesų derinimo laikymąsi, valdyti galimus ir esamus interesų konfliktus bei iš to kylančias rizikas, pildomos ir sutartys su nepriklausomais valdybos nariais.

9.1.3.4. Į Komisijos 2021-05-12 posėdyje pateiktą klausimą „<...> ar ŽŪM numato vertinti jos deleguotų valdybos narių darbą prižiūrint Bendrovės veiklą ir ar yra numatyta tvarka, kad valdybos nariai turėtų atsiskaityti ministerijai“, ŽŪM atstovas atsakė, kad „šiuo metu pora (valdybos) narių yra pakeistų, dėl kurių buvo įtarimų dėl jų viešųjų ir privačių interesų, valdyba yra atnaujinta šiame etape, bet naujos valdybos konkursas yra numatytas birželio mėnesį, kuris bus vykdomas pagal visas numatytas teisės normas, t. y. bus renkami viešai nepriklausomi valdybos nariai. Taip pat yra paskelbtas viešas ir aiškus konkursas į direktoriaus vietą“.

9.1.3.5. Į Komisijos 2021-05-12 posėdyje pateiktą klausimą *apie Bendrovės valdymo organų civilinę atsakomybę dėl galimai padarytos žalos Bendrovei ir ar ŽŪM planuoja kreiptis į teismą, kad žala civilinio proceso tvarka būtų atlyginta*, ŽŪM atstovas atsakė: „<...> kadangi bus formuojama nauja valdyba, šis klausimas jai bus pavestas tikriausiai birželio liepos mėnesį <...>“.

9.1.3.6. ŽŪM Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyrius atliko tyrimą dėl UAB „Lietuvos žirgynas“ nepriklausomos valdybos narės Ramintos Sakalauskienės elgesio ir nustatęs, kad Raminta Sakalauskienė nedeklaravo privačių interesų ir, būdama Bendrovės nepriklausoma valdybos narė, sudarė sandorius su jos prižiūrima UAB „Lietuvos žirgynas“, pagal kuriuos gavo pajamų, ŽŪM Turto ir viešųjų pirkimų skyriui pateikė rekomendaciją dėl galimo R. Sakalauskienės nelojalaus UAB „Lietuvos žirgynas“ valdymo. Laikinosios tyrimo grupės nuomone, remiantis protingumo principu bei laisvai viešai prieinama informacija, Bendrovės valdybos nariai, ŽŪM turėjo žinoti apie R. Sakalauskienės galimą asmeninį suinteresuotumą. O konstatavus jos padarytus viešųjų ir privačių interesų derinimo pažeidimus, manytina, kad taikyta atsakomybės priemonė – atšaukimas iš Bendrovės valdybos nepriklausomų narių pareigų – yra pernelyg švelni.

9.1.3.7. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir asmenų liudijimai rodo, kad nors yra privaloma kasmet su Bendrovės valdybos vertinimo rezultatais ir priemonių planu valdybos veiklai tobulinti supažindinti (organizuojant susitikimą gyvai ar pateikiant raštu) už valstybės valdomos įmonės veiklos koordinavimą ir kontroliavimą atsakingą viceministrą ar ministerijos kanclerį pagal jiems paskirtas veiklos ir administravimo sritis ir ŽŪM Turto ir viešųjų pirkimų skyrių, valdybos veiklos vertinimas gali būti neatliekamas, motyvuojant, pvz., Bendrovės valdybos sudėties pasikeitimais, bendrovės direktoriaus atleidimu iš pareigų ir pan. Todėl konstatuotina, kad yra galimos situacijos, kai nėra realios Bendrovės bei jos valdybos veiklos priežiūros ir kontrolės. Tai pagrindžia ir ta aplinkybė, jog dėl Bendrovės direktoriaus bei Bendrovės valdybos galimai

neatsakingų sprendimų ir veiksmų Bendrovė 2020 m. patyrė 150 000 Eur nuostolių, tačiau ŽŪM nustatyta tvarka nebuvo supažindinta su 2020 m. buvusia situacija bei niekas nevertino Bendrovės vadovo ir Bendrovės valdybos narių sprendimų pagrįstumo bei galimos žalos valstybei.

9.1.3.8. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad Bendrovės valdyba, nors sprendė klausimus, susijusius su Bendrovės Sertų skyriaus veikla, nuo 2012 m. nė karto nebuvo atvykusi į Bendrovės Sertų skyrių (E. Pliaterytės g. 9, Didžiadvorio k., Zarasų r.) susipažinti su esama situacija, todėl galimai negalėjo objektyviai įvertinti šio skyriaus veiklos, poreikių, administravimo aplinkybių.

9.1.3.9. ŽŪM Komisiją informavo, kad šiuo metu vyksta bendradarbiavimas su Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija bei ŽŪM kreipėsi į pavaldžias įmones, įskaitant viešąsias įstaigas, su prašymu patvirtinti vidinę tvarką arba pasiūlyti valdybai ir / ar stebėtojų tarybai numatyti valdybos protokoliniame sprendime, kad tais atvejais, kai įmonė numato sudaryti sandorį, susijusį privačiais interesais su įmonės vadovu, valdybos ar stebėtojų tarybos nariu ir / arba su bet kuriuo iš jiems artimu asmeniu, įmonės vadovas ne vėliau kaip prieš 3 darbo dienas iki sandorio sudarymo arba nedelsdamas, jei nustatyta tvarka nebuvo pranešta iki sandorio sudarymo, raštu informuoja už korupcijos prevenciją ŽŪM atsakingą padalinį, trumpai apibūdindamas sandorio objektą, nurodydamas kitą sandorio šalį (įvardijamas fizinis ar juridinis asmuo, su kuriuo numatomas sudaryti / sudarytas sandoris). Be to, rekomenduota nustatyti nusišalinimo nuo sprendimų rengimo, svarstymo ar priėmimo, kurie gali sukelti arba sukelia darbuotojams interesų konfliktą, tvarką, jei tokia nenustatyta. Laikas, skirtas minėtoms priemonėms įgyvendinti, – š. m. rugsėjo 1 d. Pažymėta, kad šiuo metu rengiami valdybų, stebėtojų tarybų darbo reglamentų pakeitimai, kuriuose valdybos, stebėtojų tarybos nariams įtvirtinama pareiga įmonės vadovui teikti informaciją apie sandorius, kurie gali būti susiję su jų ar jiems artimų asmenų privačiais interesais. Siekiant užtikrinti viešųjų ir privačių interesų derinimo laikymąsi, valdyti galimus ir esamus interesų konfliktus bei iš to kylančias rizikas, pildomos ir sutartys su nepriklausomais valdybos nariais. Laikinoji tyrimo grupė tai vertina kaip vieną iš viešųjų ir privačių interesų derinimą užtikrinsiančią priemonę.

9.1.4. Laikinoji tyrimo grupė konstatuoja:

9.1.4.1. Aplinkybė, kad dėl Bendrovės direktoriaus ir Bendrovės valdybos galimai neatsakingų sprendimų ir veiksmų Bendrovė 2020 m. patyrė 150 000 Eur nuostolių, tačiau ŽŪM nustatyta tvarka nebuvo supažindinta su 2020 m. buvusia situacija bei niekas nevertino Bendrovės vadovo ir Bendrovės valdybos narių sprendimų pagrįstumo bei galimos žalos valstybei, rodo, kad Bendrovės valdybos veiklos priežiūra yra nepakankama.

9.1.4.2. ŽŪM, kaip pagrindinė Bendrovės akcininkė, turi teisę ir privalo kreiptis į teismą su ieškiniu ir prašyti atlyginti Bendrovei padarytą žalą, kuri susidarė dėl Bendrovės vadovo ir valdybos narių pareigų, nustatytų Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme ir Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, taip pat Bendrovės įstatuose, nevykdymo ar netinkamo vykdymo, taip pat kitais įstatymų nustatytais atvejais. 2012–2020 m. nebuvo vertinama Bendrovei galimai daroma ir (ar) padaryta žala ir jokios atsakomybės priemonės Bendrovės valdybos nariams nebuvo taikytos.

9.1.4.3. ŽŪM, Bendrovės valdybos nariai nepakankamai domėjosi Bendrovės valdybos narių galimu suinteresuotumu ir privačiais interesais, nesidomėjo valdybos narių pareigos deklaruoti privačius interesus įgyvendinimu, nevertino ir neanalizavo viešai prieinamos informacijos apie Bendrovės valdybos narių veiklą toje pačioje ūkio, kurioje veikia Bendrovė, srityje ir jų galimą suinteresuotumą, nevertino galimo interesų konflikto aplinkybių ir neteikė jo išvengimo rekomendacijų, todėl nebuvo užtikrintas Bendrovės valdybos nepriklausomų narių nepriklausomumo ir veiklos skaidrumo principas.

9.1.4.4. Bendrovės valdyba nebuvo tiesiogiai susipažinusi ir nepakankamai domėjosi visų Bendrovės skyrių veikla, kiekvieno skyriaus veiklos specifika ir poreikiais, todėl negalėjo išsamiai ir objektyviai įvertinti visos Bendrovės veiklos bei priimti sprendimus dėl tolesnio Bendrovės strateginio valdymo.

9.1.4.5. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad, nesant nustatytos aiškos asmeninės Bendrovės valdybos narių atsakomybės, valdybos nariai

nėra motyvuoti pareigas atlikti maksimaliai nepriekaištingai ir siekiant maksimalios naudos Bendrovei ir jos savininkei – ŽŪM.

9.1.4.6. Komisijos tyrimo grupė pritaria ŽŪM iniciatyvai dėl įpareigojimų ministerijai pavaldžioms įmonėms ir viešosioms įstaigoms reglamentuoti galimų interesų konfliktų įmonėje ar viešojoje įstaigoje valdymą, taip pat nustatant šioje srityje privalomą informavimą ir bendradarbiavimą su ŽŪM.

Dėl UAB „Lietuvos žirgynas“ vadovų skyrimo / atleidimo iš užimamų pareigų

9.1.5. Laikinoji tyrimo grupė nustatė:

9.1.5.1. Atsakydama į Komisijos klausimą: „UAB „Lietuvos žirgynas“ įstatų VII sk. nurodyta, kad „Bendrovės vadovas – direktorius yra vienasmenis Bendrovės valdymo organas, kuris organizuoja bendrovės veiklą. <...> Bendrovės vadovu negali būti asmuo, kuri pagal teisės aktų reikalavimus negali eiti tokių pareigų. Bendrovės vadovą renka ir atšaukia bei atleidžia iš pareigų, nustato jo atlyginimą, tvirtina pareiginius nuostatus, skatina bei skiria nuobaudas Bendrovės valdyba“. Nurodykite, kokie bendrieji ir specialieji reikalavimai bei kompetencijos buvo patvirtinti buvusiems UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriams ir kokie reikalavimai yra nustatyti būsimam bendrovės direktoriui“, ŽŪM nurodė, kad: „Pagal 2014-06-10 valdybos protokolu Nr. 7 patvirtintą UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriaus pareigybės aprašymą bendrovės direktoriui buvo nustatyti šie kvalifikacijos reikalavimai:

- „1) turėti aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą išsilavinimą;
- 2) ne mažesnę kaip 7 metų darbo patirtį, iš jų 5 metų vadovaujamo darbo patirtį;
- 3) mokėti valstybinę kalbą ir užsienio kalbą;
- 4) turėti organizacijos veiklos strateginio planavimo, organizavimo žinių bei sugebėjimų;
- 5) turėti gerus darbo su *Microsoft Office* programiniu paketu įgūdžius;
- 6) gebėti strategiškai mąstyti, aiškiai apibrėžti ir tiksliai išanalizuoti kylančias problemas, numatyti ir pateikti alternatyvius jų sprendimo būdus;
- 8) turėti puikius derybinius, bendravimo, darbo komandoje įgūdžius.“

2021-04-06 valdybai priėmus sprendimą organizuoti konkursą vadovo pareigoms užimti, buvo patikslinti ir patvirtinti bendrovės direktoriaus pareiginiai nuostatai:

„9. Reikalavimai bendrovės direktoriaus kvalifikacijai:

- 9.1. turėti aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą išsilavinimą;
- 9.2. turėti ne mažesnę kaip 5 metų vadovaujamo darbo patirtį;
- 9.3. būti nepriekaištingos reputacijos;
- 9.4. mokėti lietuvių kalbą, gebėti aiškiai dėstyti mintis raštu ir žodžiu bei pristatyti susistemintą informaciją;
- 9.5. mokėti anglų arba vokiečių kalbą pradedančiojo vartotojo lygmens A2 lygiu;
- 9.6. turėti bendrovės veiklos strateginio planavimo, organizavimo, analizės bei kontrolės žinių bei sugebėjimų;
- 9.7. mokėti dirbti pagrindinėmis kompiuterinėmis programomis (MS Word, MS Excel, MS Outlook ir kt.), interneto naršyklėmis, išmanyti dokumentų valdymo sistemos principus;
- 9.8. gebėti strategiškai mąstyti, aiškiai apibrėžti ir analizuoti kylančias problemas, numatyti ir pateikti alternatyvius jų sprendimų būdus;
- 9.8. turėti puikius derybinius, bendravimo, darbo komandoje įgūdžius.“

Skelbime (kandidatai galėjo dokumentus teikti iki 2021-04-30) reikalavimai kandidatui buvo nustatyti:

„Profesinė kompetencija:

- aukštasis universitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas;
- ne mažesnė kaip 5 metų vadovaujamo darbo patirtis;
- lietuvių kalbos mokėjimas, gebėjimas aiškiai dėstyti mintis raštu ir žodžiu bei pristatyti susistemintą informaciją;

anglų arba vokiečių kalbos mokėjimas pradedančiojo vartotojo lygmens A2 lygiu;
 teisės aktų, reglamentuojančių bendrovių, valstybės valdomų įmonių veiklą, darbo santykius, viešuosius pirkimus, finansinę atskaitomybę, korupcijos prevenciją, ir kitų, susijusių su bendrovės tinkamos veiklos užtikrinimu, žinojimas;

bendrovės veiklos strateginio planavimo, organizavimo, analizės bei kontrolės žinių bei sugebėjimų turėjimas;

mokėjimas dirbti pagrindinėmis kompiuterinėmis programomis (MS Word, MS Excel, MS Outlook ir kt.), interneto naršyklėmis, dokumentų valdymo sistemos principų išmanymas;

gebėjimas strategiškai mąstyti, aiškiai apibrėžti ir analizuoti kylančias problemas, numatyti ir pateikti alternatyvius jų sprendimų būdus;

derybinių, bendravimo, darbo komandoje įgūdžių turėjimas;

papildomai gali būti vertinama darbo žirgų (arklių) auginimo ir (ar) priežiūros paslaugų teikimo ir (ar) žirgų ruošimo sportui ir žirginio sporto varžybų organizavimo, vykdymo srities išmanymas.

Vertybiniai reikalavimai:

nepriekaištinga reputacija;

teisės aktų nustatyta tvarka neatimta ir neapribota teisė eiti pareigas, į kurias pretenduojama, ir atlikti šioms pareigoms priskirtas funkcijas;

per pastaruosius 5 metus kandidatas nėra atšauktas iš juridinio asmens kolegialaus organo dėl netinkamo pareigų vykdymo;

nėra aplinkybių, numatytų Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme, dėl kurių asmuo negali dirbti valstybės valdomos įmonės vadovu.

Asmeninės savybės:

lyderystė;

iniciatyvumas;

orientacija į rezultatus;

savarankiškumas.“

9.1.5.2. *Atsakydama į Komisijos klausimą apie kiekvieno 2012–2021 m. buvusio UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriaus atleidimo iš pareigų, nurodant konkrečias direktorių atleidimo iš užimamų pareigų priežastis bei jiems išmokėtų išeitinių išmokų dydžius, ŽŪM pateikė atsakymą:*

Vadovas	Išrinkimo data	Atšaukimo data	Išmokėtų išeitinių išmokų dydžiai	Pastabos
Edgaras Jeninas	2012-03-23	2014-02-19 (Valdybos sprendimu)	2	2012-03-23 valdybos posėdžio protokolas Nr. 1 (išrinktas) 2014-02-19 valdybos posėdžio protokolas Nr. 2 (atšauktas)
Žilvinas Tomas Badikonis	2014-03-17	2016-08-18 (šalių susitarimu)	2	2014-03-14 valdybos posėdžio protokolas Nr. 3 (išrinktas) 2016-08-16 valdybos posėdžio protokolas Nr. L-11 atšauktas)
Palmyra Vinkšnaitė	2016-08-19 (l. e. direktoriaus pareigas)	2017-04-06 (išrinktas naujas direktorius)	–	2016-08-16 valdybos posėdžio protokolas Nr. L-11 (paskirta)
Edgaras Jeninas	2017-04-07	2020-07-20 (šalių susitarimu)	2	2017-04-05 valdybos posėdžio protokolas Nr. L-06 (išrinktas)

Vadovas	Išrinkimo data	Atšaukimo data	Išmokėtų išėitinių išmokų dydžiai	Pastabos
				2020-07-15 valdybos posėdžio protokolas Nr. L-06 (atšauktas)
L. e. direktoriaus pareigas Regina Gražulienė	2020-07-21 (l. e. direktoriaus pareigas)	2020-11-08	–	2020-07-15 valdybos posėdžio protokolas Nr. L-06 (paskirta)
Rimantas Šerkšnas	2020-11-09	2021-02-18 (valdybos sprendimu)	–	2020-11-28 valdybos posėdžio protokolas Nr. L-08 (išrinktas) 2021-02-18 valdybos posėdžio protokolas Nr. L-3 (atšauktas)
L. e. direktoriaus pareigas Regina Gražulienė	2021-02-19			2021-02-18 valdybos posėdžio protokolas Nr. L-3 (paskirta)

9.1.5.3. Atsakydami į Laikinosios tyrimo grupės klausimą dėl Bendrovės direktoriaus skyrimo tvarkos, apklausiami asmenys paaiškino, kad „<...> bendra tokia praktika turbūt visose valstybės valdomose įmonėse buvo susiklosčiusi, kad neskelbiami konkursai, nes iš tikrųjų ir šiandien teisinės bazės, kuri įpareigotų dėl UAB vadovo skelbti konkursus, nėra. Dabar mes irgi vykdomė direktoriaus priėmimo procedūrą, sakykime, taip. Kadangi norėjome, kad būtų kuo skaidresnis procesas, paskelbėme viešai, paskelbėme CV *online*, paskelbėme Lietuvos žirgyno tinklalapyje, paskelbėme ministerijos tinklalapyje reikalavimus, dokumentus, kad renkame. Bet tokios teisinės bazės, kurį įpareigotų ir kaip vykdyti procedūrą, nėra aprašyta“.

9.1.5.4. Komisijos 2021-05-12 posėdyje ŽŪM atstovai, atsakydami į klausimą dėl Bendrovės vadovų skyrimo aplinkybių, pateikė paaiškinimus: „Atrenkant Bendrovės direktorių kiekvieną kartą yra kreipiamasi į STT, yra gaunamos pažymos ir antrą kartą skiriant direktorių (E. Jeniną – mūsų pastaba) jokių atitinkamų kliūčių jam juo tapti nebuvo, nebuvo jokių identifikacijų apie jo, kad jis nebūtų nepriekaištingos reputacijos. Pirmuoju atšaukimo momentu nebuvo valdybos užfiksuotos aplinkybės, kurios čia minimos. Tiesiog buvo pareikštas nepasitikėjimas direktoriumi, valdyba bet kuriuo metu turi tokią teisę, nenurodant jokių aplinkybių <...> ir renkant direktorių, supraskime, keičiasi politinės valdžios, ir dažnai tai būna politinis sprendimas. Manychiau, kad tuo metu irgi galėjo būti taip“. Kitas ŽŪM atstovas paaiškino: „<...> Galiu paminėti, kada pirmą kartą direktorius buvo atleistas <...> buvo ir Valstybės kontrolės, ir mūsų pastebėjimai <...>. Aš buvau valdybos narys. Ir direktorius po tokių audito išvadų, kada nemažai pažeidimų ir pastebėjimų buvo nustatyta, valdybos buvo priimtas sprendimas – atleisti direktorių ir jisai buvo ne atleistas, galbūt atšauktas, ir po to ta situacija, kada vėl tas pats direktorius dalyvavo, norėjo tapti direktoriumi, iš kur buvo atleistas, iš esmės tada aš buvau valdyboje, bet tame posėdyje nedalyvavau, nes ministerijos vadovybei buvau pasakęs, kad iš esmės aš negaliu dalyvauti tokiuose posėdžiuose, kai viename aš atleidžiu direktorių, o kitame aš jį vėl priimu, neaišku, kokiais pagrindais“.

9.1.5.5. Komisijos 2021-05-12 posėdyje ŽŪM atstovai, atsakydami į klausimą dėl Lietuvos žirgyno direktoriaus R. Šerkšno atleidimo, paaiškino: „Pirmas dalykas – buvęs direktorius neturėjo jokio pranešėjo statuso, jeigu eina kalba apie jo išsaugojimą; antras dalykas – dėl ko jisai buvo atleistas? Mums kėlė įtarimų jo tam tikra veikla, tai pirma. Jisai buvo įdarbintas, iki paskiriant jį žirgyno direktoriumi, 2–3 mėnesiams ŽŪM, jis nebuvo šios sistemos darbuotojas, dirbo dar kažkur, tada, be jokio konkurso, tikrai valdybos nutarimu jisai buvo įdarbintas direktoriumi, kas neatitinka gerosios vadybos praktikos, antras dalykas, – per trumpą laikotarpį. Jeigu žmogus dirba 3–4 mėnesius įmonėje ir pastoviai eina skundai gamybinio, organizacinio ir kitokio pobūdžio, konfliktas

tarp valdybos ir įmonės direktoriaus, konfliktas tarp direktoriaus ir kolektyvo, matome, kad situacija yra kritinė <...>“.

9.1.5.6. *Atsakydama į Komisijos klausimą: „Buvęs UAB „Lietuvos žirgynas“ direktorius E. Jeninas vienu metu dirbo žirgyne (pilnu etatu) ir Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centre (0,25 etato) bei ėjo įvairias pareigas (valdybos narys, prezidentas...) su žirgais susijusiose asociacijose. Paaiškinkite, ar Žemės ūkio ministerijoje kada nors buvo vertinamas E. Jenino einamų pareigų ir papildomos visuomeninės veiklos suderinamumas galimo interesų konflikto atžvilgiu, ar buvo jam teikiamos viešųjų ir privačių interesų derinimo rekomendacijos“*, ŽŪM pateikė atsakymą, kad „ŽŪM 2021-04-02 raštu Nr. 2D-850 (3.28 E) kreipėsi į VTEK dėl buvusio UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriaus E. Jenino elgesio sudarant sandorius su jam artimu asmeniu ir kitais juridiniais asmenimis atitiktis Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto bei 11 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatomis. Šiuo metu VTEK atlieka tyrimą.

Pažymime, kad ŽŪM Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyrius raštu kreipėsi ir į E. Jenino darbdavį – ŽŪIKVC, su prašymu įvertinti, ar E. Jeninas, užimdamas vyriausiojo specialisto pareigas ŽŪIKVC:

nuo 2020 m. liepos 29 d. viešojoje įstaigoje Respublikinėje lenktyninių žirgų lygoje, eidamas direktoriaus pareigas ir būdamas kitų juridinių asmenų, kurių veikla susijusi su jo vykdomomis funkcijomis ŽŪIKVC, kolegialaus valdymo organo nariu arba nariu, neveikė (-ia) nuolatinėje privačių interesų situacijoje, taip pat, ar nusišalino nuo dalyvavimo rengiant, svarstant ar priimant sprendimus, susijusius su šiais juridiniais asmenimis;

būdamas UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriumi, tinkamai derino viešuosius ir privačius interesus.

Nagrinėjamu klausimu informacija iš ŽŪIKVC turi būti gauta iki š. m. liepos 1 d.

Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus iniciatyva ŽŪM išsiuntė raštus pavaldžioms bendrovėms, iš jų ir UAB „Lietuvos žirgynas“, su rekomendacijomis / raginimais:

teikti ministerijai informaciją apie stebėtų tarybų, valdybų narių, vadovų sandorius, kurie susiję su jų ar jiems artimų asmenų privačiais interesais;

siekiant užtikrinti efektyvesnį viešųjų ir privačių interesų derinimą, keisti sutartis su nepriklausomais valdybų nariais;

pasitvirtinti, jei tokių nėra, nusišalinimo nuo sprendimų rengimo, svarstymo ar priėmimo, kurie gali sukelti arba sukelia bendrovės darbuotojams interesų konfliktą, tvarkas;

siekiant aiškesnio viešųjų pirkimų proceso, peržiūrėti bendrovės viešųjų ar kt. pirkimų organizavimo taisykles ir nusistatyti papildomas priemones korupcijos rizikoms veiksniais šioje srityje mažinti“.

9.1.5.7. Laikinosios tyrimo grupės apklausti asmenys apie Bendrovės vadovų paskyrimo į pareigas aplinkybes liudijo: „<...> tuometinis direktorius pirmąjį atleidimą pristatė kaip politinį atleidimą <...>. Po to pradėjome darbą, vadovybės pasitikėjimą jis turėjo. Vis dėlto pagrindinis akcininkas yra ministerija, tai vadovybės pritarimas tam yra labai reikalingas.

Iš tikrųjų buvo taip, kad ministerijos vadovybė <...> kai mūsų valdybos posėdžiai, yra informuojama ministerija apie tai, kad bus koks valdybos posėdis, buvo paprašyta įtraukti klausimą dėl vadovo skyrimo. Mes iš pradžių apsvairstome patį vadovą, tą kandidatą, kreipiamės tada į STT dėl pažymos. Prieš pat tą posėdį man buvo atsiųstas šio kandidato CV, kad tai bus šis kandidatas <...> Kas atsiuntė? <...> Turto ir viešųjų pirkimų skyriaus vadovas. Iš Žemės ūkio ministerijos <...>. Per vieną dieną nepriimamas sprendimas priimti vadovą ar nepriimti. Tam yra dar patikra STT, dar šiaip prisistatymas mums, viziją bent jau išklaustyti, ar žmogus bent kažkokį turi su vadovavimo darbu ryšį. Kaip suprantu, tai buvo tuometinės ministerijos kanclerės žinia, kad kandidatas bus šis. <...> Jinai kuravo būtent tą Turto ir viešųjų pirkimų skyrių <...>. Kanclerė parinko R. Š. ir jums numetė, liepė balsuoti? <...> pateikė tokį CV. Po to buvo klausimas, kai gavome tą STT pažymą, kurią aš labai nevienareikšmiškai įvertinau. Nežinau, koku būdu kanclerė sužinojo apie tą pažymą ir jos turinį. Ji man paskambino ir pasakė, kad ta pažyma yra niekinė ir kad tai yra puikus ir tinkamas kandidatas. Sakė, kad VTEK išvada tai nesąmonė. Dar ten visi kiti yra

seni įvykiai, jau ten senatis. Aš iškart turėjau idėją eiti pas kanclerę ir kalbėtis, ar tikrai čia yra tas tinkamas kandidatas valstybės valdomai įmonei <...>. Mano manymu, tai yra pakankamai rimtas kaltinimas, tikrai abejonių man labai sukėlė, bet kita valdybos narė turbūt spėjo pas kanclerę nubėgti anksčiau, todėl ir gavau tokį skambutį, kad kandidatas tinkamas ir geriausias ir kad kitokių nebus. <...> Jis man neatrodė tinkamas tokioms pareigoms <...>, bet kadangi ministerijos kanclerė pasakė, kad tai yra vienintelis ir tinkamas, pasirinkimo nėra, nes vis dėlto tai yra pagrindinio akcininko valia“.

9.1.5.8. Laikinosios tyrimo grupės apklausti asmenys apie Bendrovės vadovų paskyrimo į pareigas aplinkybes liudijo: „2020-ųjų rugpjūčio mėn. gavau kvietimą iš tuometės valdybos pirmininkės <...> atvykti į Riešę ir prisistatyti. Nuvykau, prisistačiau. Po keleto dienų buvau paprašytas užpildyti prašymą dėl priėmimo į darbą ir buvau informuotas, kad yra užsakyta STT pažyma mano atžvilgiu. Tačiau nebuvo priimtas dėl man nežinomų priežasčių. Tik 2020 m. spalio 28 d. <...> informavo, kad vėl vyks valdybos posėdis ir bus svarstomas mano priėmimo klausimas. Ji taip pat informavo, kad mano dalyvavimas nebūtinas. <...>. Tą dieną po valdybos posėdžio negavau jokios info. Kitą dieną paskambino <...> ir paklausė, nuo kada galėsiu pradėti, informavo, kad valdyba naujam vadovui nustatė darbų sąrašą ir, dar nedarbant vadovu, man atsiuntė 2021–2023 m. pradėtą ruošti strategiją ir buvau paprašytas paruošti šį dokumentą <...>“.

„<...> klausiamas, kokia mano, kaip būsimą vadovo, strategija, atsakiau, įdėti visą širdį, kad būtų įgyvendinti lūkesčių laiškas ir patvirtinta įmonės strategija. Tai valstybės valdoma įmonė, kuri turi visą paketą, kurį vadovas turi įgyvendinti. Taip pat valdyba įpareigojo atlikti darbų sąrašą“.

9.1.5.9. Laikinosios tyrimo grupės apklausti asmenys apie Bendrovės vadovų atleidimo iš pareigų aplinkybes liudijo: „<...> čia buvo vadovybės noras. <...> Vėl politinis? <...> Taip. Čia buvo bendravimas su viceministru dėl to atleidimo <...> buvo pristatyta kaip faktas. <...> Jis kuravo šitą sritį, visas įmones, susijusias su žemės ūkiu <...>. Jisai šnekėjo su E. J., kelis kartus buvo atvažiavęs į ministeriją, po to <...> pranešdavo, kad jam siūlo išeiti savo noru, tiktai derasi dėl tų išeitinių, dar kažko. <...> Mes klausėme, kokia priežastis. Kaip man E. J. pristatė, kad vadovybė nori jį atleisti, nori bet kokiais būdais. Turbūt ir jam nebuvo paaiškinta detalai, nes tik neseniai buvo įvykęs auditas. Jo išvados nebuvo nei labai neigiamos, nei kažkokių <...>. Jūs supratote, kad buvo toks daugiau politinis sprendimas? <...> Manau, kad taip <...>. Bet kokia kaina atleisti reikėjo žmogų, ir viskas? <...> Bet koku atveju turbūt ir jūs matėte ne vieną LRT tyrimą, kiek paskutinės tuometinės vadovybės metu buvo atleidimų, paskyrimų. Gal ne visi pavyko, bet daug buvo tokių. <...> Mes visada sprendavome dėl premijos metų pradžioje. Tai dėl to, kad tiesiog nepriklausomiems valdybos nariams atrodė, kad tai, kadangi tas atleidimas yra toks priverstinis, kad tai gal moralinė satisfakcija tuo pačiu, nors ten ta premija iš tikrųjų nėra žymi kažkokia. Tikrai valstybės valdomos įmonės daug didesnes premijas išsimoka <...>“.

9.1.6. Laikinoji tyrimo grupė konstatuoja:

Bendrovės valdyba, nors ir žinojo Bendrovės vadovo galimus privačius interesus, susijusius su darbu Bendrovėje, ŽŪIKVC, einamomis pareigomis su žirgininkyste susijusiose asociacijose (valdybos narys, prezidentas ir pan.), vykdoma privačia individualia komercine veikla, tiesiogiai susijusia su Bendrovėje atliekamomis darbo funkcijomis, tačiau nesiėmė jokių priemonių (nevertino galimo interesų konflikto galimybės, neteikė rekomendacijų, nesidomėjo einamų pareigų Bendrovėje suderinamumu su pareigomis ŽŪIKVC) ir tik 2021-04-02 ŽŪM kreipėsi į VTEK dėl Bendrovės vadovo elgesio viešųjų ir privačių interesų derinimo požiūriu įvertinimo. Konstatuotina, kad Bendrovės valdyba neatliko jai nustatytos pareigos užtikrinti Bendrovės veiklos skaidrumo ir akcininko (ŽŪM) interesų užtikrinimo principų.

Dėl bendrovės veiklos vertinimo

9.1.7. Laikinoji tyrimo grupė nustatė:

9.1.7.1. Atsakydama į Komisijos klausimą dėl realaus UAB „Lietuvos žirgynas“ veiklos efektyvumo, komercinių galimybių 2012–2020 m. vertinimo, o ne tik dėl Bendrovės teikiamų metinių veiklos ataskaitų vertinimo, ŽŪM nurodė, kad „ŽŪM kasmet vertina visų VVI finansinius

rezultatus, surinkusi metinius audituotus finansinių ataskaitų rinkinius, parengia pažymą ministerijos vadovybei; taip pat renkami ir vertinami tarpiniai VVĮ finansiniai rezultatai. Pastebėjimai ir siūlymai teikiami VVĮ strategijų projektams, tai pat VVĮ veiklos rodikliai yra įtraukiami į ŽŪM strateginį veiklos planą.

Pažymėtina, kad tiek finansinė būklė, tiek strategijų projektai ir kiti akcininko ir savininko kompetencijos klausimai yra pristatomi ir aptariami Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse ir viešosiose įstaigose veiklos priežiūros komisijoje, patvirtintoje žemės ūkio ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 3D-934.

Siekdamas pagerinti bendrovės gamybinius rezultatus, efektyvinti bendrovės veiklą bei sukurti arklių gerovę atitinkančias jų laikymo sąlygas, bendrovės vadovas kreipėsi į ŽŪM su prašymu investuoti į bendrovės infrastruktūrą: atlikti arklidžių stogų remontą ir rekonstrukciją, arklių gardų rekonstrukciją, durų renovaciją. Šiam bendrovės prašymui pritarė ir ŽŪM viešojo valdymo tobulinimo darbo grupė (2014-09-15 protokolas Nr. 8D-452(5.50)). Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr. 1338 „Dėl Valstybės turto investavimo ir UAB „Lietuvos žirgynas“ įstatinio kapitalo didinimo“ pritarė ir nustatė, kad valstybei nuosavybės teise priklausantis finansinis turtas (pinigai) – 450 tūkst. litų, kaip papildomas įnašas, iš ŽŪM administruojamos Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros skatinimo programos (01 01) perduodamas UAB „Lietuvos žirgynas“.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. kovo 7 d. pasitarimo protokolo Nr. 12 sprendimo 2.6.2 papunktį, žemės ūkio ministro 2018 m. rugpjūčio 13 d. įsakymu Nr. 3D-551 „Dėl projekto inicijavimo“ buvo inicijuotas projektas „UAB „Lietuvos žirgynas“ reorganizavimas“ (toliau – Projektas). Siekiant priimti geriausią sprendimą bendrovės atžvilgiu, Projekto valdymo darbo grupė (sudaryta žemės ūkio viceministrės A. Miškinienės 2018 m. rugpjūčio 22 d. pavedimu Nr. 9D-55(1.14E)) vertino bendrovės esamą padėtį ir galimas tolesnes perspektyvas bei pasiūlė Projektą suskirstyti į du etapus. Pirmuoju etapu siūloma genetinius išteklius (žirgus) koncentruoti dviejuose bendrovės padaliniuose, t. y. atskirti UAB „Lietuvos žirgynas“ dalį ir šiai daliai priskirtų turto, teisių ir pareigų pagrindų sukurti UAB „Sartų žirgynas“, kuri būtų privatizuojama, o UAB „Lietuvos žirgynas“ (paliekant kartu Nemuno ir Vilniaus žirgynus) būtų saugomi žirgų genetinių išteklių selekciniai branduoliai. Atlikus pirmojo etapo darbus, tai yra atskyrus UAB „Sartų žirgynas“ padalinį, buvo planuojama įvertinti ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos nuostatas, sudarant galimybę retas gyvūnų veisles saugoti ir privatiems ūkio subjektams; įvertinti genofondinių branduolių laikymą valstybės mastu; peržiūrėti saugomų arklių kiekius bendrovėje, įvertinant galimybę nustatytą kiekį saugoti tik Nemuno padalinyje, atsisakant Vilniaus padalinio. Šiuos veiksmus buvo planuojama atlikti antrojo etapo metu.

Tam tikslui Projekto valdymo darbo grupė parengė Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl sutikimo atskirti uždarosios akcinės bendrovės „Lietuvos žirgynas“ dalį turto, teisių ir pareigų“ projektą, kuris buvo 2019-03-25 raštu Nr. 2D-958(1.37E) pateiktas LR Vyriausybei. Svarstymas LR Vyriausybėje tarpinstituciniame pasitarime buvo atidėtas neribotam laikui“.

9.1.7.2. Laikinosios tyrimo grupės 2021 m. birželio 4 d. išvykstamajame posėdyje į UAB „Lietuvos žirgynas“ Vilniaus skyrių, vietoje susipažįstant su situacija, buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad senosios žirgyno arklidės, statytos XIX a., yra apgailėtinos būklės ir joms būtinas remontas. Kaip paaiškėjo, šie statiniai turi kultūros paveldo statusą ir jų remontas Bendrovei yra neįmanoma finansinė našta. Be to, paaiškėjo, kad Bendrovė šiais metais pirmą kartą per visą savo veiklos laikotarpį parengė Europos Sąjungos lėšomis finansuojamą projektą, kurio lėšomis bus siekiama rekonstruoti žirgyno maniežą. Laikinoji tyrimo grupė aiškinosi priežastis, kodėl ŽŪM ar jos patvirtinta Bendrovės valdyba, ministerijos deleguoti bendrovės valdybos nariai, tvirtindami Bendrovės veiklos strategiją, vykdydami Bendrovės veiklos priežiūrą, neinicijavo paraiškų gauti Europos Sąjungos (ES) finansinę paramą bendrovei aktualiems projektams įgyvendinti. Atsakydama į šį klausimą, ŽŪM paaiškino, kad 2015 m. buvo siūlymas Bendrovės vadovui įvertinti Bendrovės turimą nenaudojamą turtą, kurį galima parduoti, o gautas lėšas panaudoti žemės ūkio technikai įsigyti ar kaip savo dalies įnašą įtraukti dalyvaujant ES projektuose. Taip pat įvertinus Bendrovės finansinius rezultatus ir kasmetinį Bendrovės pelningumo rodiklio pelningumo

mažėjimą, buvo apsunkinta galimybė dalyvauti ES projektuose. ŽŪM nurodo, kad Bendrovės valdyba 2020 m. spalio mėn. įpareigojo Bendrovės vadovą atlikti būtinus veiksmus ir informuoti Bendrovės valdybą apie rezultatus atliekant darbus, tarp jų ir išanalizuoti ES ar valstybės paramos, skirtos bendrovės veiklai gerinti ir plėsti, galimybes.

9.1.7.3. Laikinajai tyrimo grupei liudijęs buvęs Bendrovės vadovas nurodė: „<...> 2014 m. buvo labai neblogas projektas, aš pats asmeniškai parašiau projektą Mokėjimo agentūrai, ten buvo beveik 2 milijonai litų finansavimo valstybės valdomoms įmonėms, ir tas projektas, netgi turiu išrašą iš Mokėjimo agentūros, tas projektas buvo patvirtintas, ir suma buvo patvirtinta Lietuvos žirgynui, bet tuo momentu buvau atleistas. Tai buvo 2014 metų kovas–vasaris <...>. 2019 m. rašiau projektą. Yra gyvybingumo rodiklis, kad įmonės pelningumas būtų ne mažesnis kaip 2 procentai, o žirgyno pelningumas 2019 metais buvo 1,7 procento, dėl to nebuvo galima sudalyvauti kažkokiam investiciniame projekte“.

9.1.7.4. Atsakydami į Laikinosios tyrimo grupės klausimą dėl Bendrovės veiklos vertinimo 2020–2021 m., apklausiami asmenys liudijo, kad: „Iš tikrųjų mes tikėjomės, kad tikrai sustiprins tą strateginį valdymą, įneš kokių nors naujovių, nes tikrai valstybinėse įmonėse reikia jau tam tikrų sprendimų iš verslo pusės. Tikrai tikėjomės mes, prieš jam pradėdant darbus ir darbų startinį sąrašą sugalvojome, kad tikrai nereikėtų žmogui pirma galvoti, kokiais žirgus vadinti vardais. <...> Pradėjome kurti naują strategiją. Pateiki pastabas – nereaguoja, ištrina visas pastabas, ką surašei. Nežinau, ar čia toks bendravimas turėtų būti su valdyba. Neatitiko nei mūsų lūkesčių, nei jo lūkesčių. <...> kiekvieną (valdybos) posėdį direktorius dalyvaudavo. Tikrai, kai jis pradėjo dirbti, aš iš karto akcentavau, kad strategija dabar yra esminis darbas, reikia susiplanuoti, kaip mes gyvensime artimiausius metus, kokius rodiklius galime pasiekti, iš kur galime surasti pajamų, kad susitvarkytume tą minusą, kuris buvo. Bet iš tikrųjų kažkokį planą jis kaip ir turėjo, lyg ministerijos vadovybei pristatinėjo, bet iki valdybos jis nepriėjo <...>. Po strategijos paskutinio tvirtinimo, kuris buvo sausio pradžioje, aš pradėjau eiti (į ministeriją – mūsų pastaba), nes mačiau, kad darbas nevyksta, <...> kalbėjome, kad gal aš čia nerandu bendros kalbos. Galbūt pristatė dabartinis direktorius vadovybei kažkokią tinkamą strategiją, poziciją. Tai kalbėjomės apie tai“.

9.1.7.5. Laikinajai tyrimo grupei liudijęs Bendrovės valdybos narys nurodė, kad ŽŪM 2018–2019 m. neturėjo aiškios pozicijos ir apsisprendimo dėl tolesnės Bendrovės veiklos, buvo pernelyg daug skubos priimant dokumentus, susijusius su Bendrovės veikla, pvz., buvo balsuojama už Bendrovės valdymo strategiją, kuri buvo tobulintina. Keičiantis ministerijos nuomonei dėl Bendrovės veiklos, keitėsi lūkesčių laiškas, buvo skubiai rengiama nauja strategija.

9.2. Išanalizuoti sisteminius UAB „Lietuvos žirgynas“ veiklos administravimo, vadybos trūkumus, pažeidimus ūkio ir finansų sistemose

9.2.1. Laikinoji tyrimo grupė nustatė:

9.2.1.1. ŽŪM Komisijos 2021 m. gegužės 12 d. posėdžiui pateiktais duomenimis, Bendrovė gavo šias pajamas.

Pajamų šaltinis	2018 m.	2019 m.	2020 m.
Finansavimas iš ŽŪM (finansavimas), tūkst. Eur	803	818	818
Finansavimas iš NMA (tiesioginės išmokos)	288	300	275

9.2.1.2. Atsakydama į Komisijos klausimą apie UAB „Lietuvos žirgynas“ 2018 m., 2019 m., 2020 m. gautą finansavimą (lėšas) iš papildomų šaltinių – projektų, programų ir pan. (pvz., galimai

pagal Nacionalinės 2014–2020 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros programą, Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo 2016–2020 m. programą, Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programą, Kaimo plėtros programą, tiesioginės išmokos už deklaruotus žemės ūkio naudmenas ir gyvulius ir kitas), kuriose bendrovė dalyvavo, ŽŪM nurodė:

	Finansavimas	2018 m., Eur	2019 m., Eur	2020 m., Eur
ŽŪM	Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa	802 959,35	818 365,75	818 365,75
NMA	Kaimo plėtros programa, tiesioginės išmokos už deklaruotus žemės ūkio naudmenas ir gyvulius	286 510,03	293 190,27	268 222,17
	Pagalba gyvulininkystės ir paukštininkystės veikla užsiimantiems subjektams dėl sausros	–	6 644	6 644
	Iš viso	1 089 469,38	1 118 200,02	1 093 231,92

9.2.1.3. Atsakydama į Komisijos klausimą: „ŽŪM Centralizuoto vidaus audito skyriaus UAB „Lietuvos žirgynas“ 2019 m. finansinės ir veiklos vidaus audito ataskaitoje yra konstatuota, kad Bendrovė iki 2019 m. rugsėjo 1 d. valstybei yra nesumokėjusi 18 483 Eur dividendų, Bendrovė galimai netikslingai pirkė buhalterinės apskaitos paslaugas iš UAB „Audito sprendimai“, daug klausimų kyla nagrinėjant priedų prie atlyginimų darbuotojams skyrimo aplinkybes, tarnybinio transporto bei asmeninio transporto panaudos teisėmis naudojimo aplinkybes, vadovybės komandiruočių apmokėjimo aplinkybes, Bendrovės administravimo finansiniai klausimai leidžia įtarti įstatymais nustatytos tvarkos nesilaikymą. Nurodykite, kokių priemonių ŽŪM ėmėsi, siekiant išsiaiškinti minėtoje audito ataskaitoje pastebėtus finansinius neaiškumus ir ar buvo detalčiau nagrinėjama / vertinama Bendrovės administracijos veikla šioje srityje? Nurodykite, ar Bendrovės valdyba arba ŽŪM kada nors domėjosi UAB „Lietuvos žirgynas“ vykdomos finansinės apskaitos teisingumu? Pvz., Komisiją pasiekė informacija, kad už komercinį jodinėjimą žirgais klientas tiesiogiai susimoka treneriui ir šie pinigai nėra Bendrovės apskaitomi?“, ŽŪM nurodė, kad „Vadovaujantis ŽŪM Centralizuoto vidaus audito skyriaus vidaus audito metodika, atlikus auditą, ataskaita teikiama audituojamajam susipažinti. Suderinus galutinę vidaus audito ataskaitą, ji yra pateikiama ministrui, kuris, susipažinęs su išvadomis, priima sprendimą dėl tolesnių veiksmų.“

ŽŪM Centralizuoto vidaus audito skyriaus UAB „Lietuvos žirgynas“ 2019 m. finansinės ir veiklos vidaus audito ataskaitoje pateikti pastebėjimai ir rekomendacijos yra įvertintos kaip vidutinio ir žemo reikšmingumo. Bendrovėje administravimo procesai ir veikianti vidaus kontrolės sistema funkcionuoja, tačiau yra tam tikrų neatitikimų ir / ar trūkumų, kurie, auditorių nuomone, yra nedidelės rizikos, bet gali neigiamai įtakoti tiek pačią kontrolės sistemą, tiek veiklą. Nustatyti vidutinio reikšmingumo neatitikimai buvo susiję su bendrovės pavaduotojui priskaitytu darbo užmokesčiu ir dėl priedų, priemonių skyrimo teisingo įforminimo. Kiti pastebėjimai, susiję su transporto, turto naudojimu, komandiruočių įforminimu, yra sietini su apskaitos tobulinimu ir valdymo gerinimu.

Bendrovės buhalterinių paslaugų pirkimas yra atliktas pagal viešųjų pirkimų procedūras, o laimėtojo (UAB „Audito sprendimai“) pasiūlymas atitiko buhalterinės apskaitos paslaugų pirkimo techninėje specifikacijoje pateiktus reikalavimus, tačiau, atsižvelgdami į trumpą pasiūlymų pateikimo terminą, rekomendavome, kad perkant analogiškas paslaugas, būtų numatytas ilgesnis pasiūlymų pateikimo terminas, tokiu būdu užtikrinant viešųjų pirkimų procedūros skaidrumą, lygiateisiškumą, bei sudarytos sąlygos didinti konkurenciją.

Buhalterinės apskaitos paslaugų iš UAB „Audito sprendimai“ pirkimo ekonominis naudingumas buvo vertinamas Bendrovės valdyboje 2017-01-07 (protokolas Nr. L-1), svarstant rekomendacijų, pateiktų ŽŪM Vidaus audito departamento UAB „Lietuvos žirgynas“ finansinės ir veiklos audito ataskaitos 2016-07-15 Nr. 8AT-7(7.23) įgyvendinimo priemonių plane, įgyvendinimą, ir valdyba tam pritarė.

Vertinant ekonominį naudingumą dėl buhalterinės apskaitos paslaugų pirkimo iš įmonės ir buhalterinės apskaitos tvarkymo bendrovėje, bendrovė nustatė, kad:

1. Atsižvelgiant į bendrovės struktūrą ir vykdomą veiklą bei esamą veiklos praktiką, būtina, kad bendrovės buhalterinę apskaitą tvarkytų trys darbuotojai: vyriausiasis buhalteris ir du buhalteriai.

2. Įvertinus darbo rinką, vyr. buhalterio atlyginimas turėtų būti 80–90 proc. nustatyto direktoriaus atlyginimo (...). Buhalterio atlyginimas (...) plius *Sodros* mokesčiai, garantinio fondo įmokos iš darbdavio lėšų (...).

<...>

6. Atsižvelgiant į pagrindines sąnaudas, neskaičiuojant programinės įrangos amortizacijos išlaidų, išlaidų kanceliariinėms prekėms, ryšių paslaugoms ir kt., bendrovei yra ekonomiškai naudingiau pirkti iš įmonės buhalterinės apskaitos paslaugas.

Atkreiptinas dėmesys, kad bendrovei įsigijus buhalterines paslaugas, pagerėjo finansinių ataskaitų kokybė, informacija ŽŪM gaunama laiku ir tinkama.

Klausimas dėl nesumokėtų dividendų 2015-10-28 (protokolas Nr. L-9) bendrovės valdyboje buvo apsvarstytas ir nustatyta, kad bendrovė valstybei neišmokėtus dividendus su numatytomis 5 proc. metinėmis palūkanomis išmokės pagal nustatytą grafiką. Dabartiniu metu dividendų klausimas yra išspręstas ir dividendai į valstybės biudžetą sumokėti.

Pažymėtina, kad administracijos veiklos, vadovo atlygio skyrimo, komandiruočių klausimai yra bendrovės valdybos kompetencija. Ministerijai, kaip ir kitiems akcininkams, tokia informacija nėra teikiama.

Bendrovė, atsakydama į klausimą, kad *už komercinį jodinėjimą žirgais klientas tiesiogiai susimoka treneriui ir šie pinigai nėra Bendrovės apskaitomi*, informavo, kad Bendrovėje registracija jodinėjimui vyksta telefonu; klientas registruojamas administracijos darbuotojų. Kiekvieną rytą pagal registraciją pasijodinėjimo treneriams išdalijami lapai, nurodant, koks klientas pas kurį trenerį atvyksta. Už pasijodinėjimo paslaugą klientai dažniausiai sumoka banko pavedimu į Bendrovės sąskaitą. Klientams atsiskaitant grynais pinigais, treneriai išrašo kasos pajamų orderį. Klientai priimami tik pagal išankstinį užrašymą, nes vienas žirgas per dieną gali dirbti 3 valandas. Kiekvienos savaitės pabaigoje treneriai įneša surinktus pinigus į kasą pagal registracijos lapus.

9.2.1.4. Atsakydama į Komisijos klausimą, *ar 2012–2020 m. kas nors ŽŪM analizavo UAB „Lietuvos žirgynas“ finansinę veiklą ar ją domėjosi; patvirtintų žirgų pardavimo įkainių atitiktį rinkos kainoms; nustatytą žirgų kainos vertinimo metodiką; bendrovės nustatyta žirgų pardavimo tvarką, ar buvo vertintos galimos korupcijos bei ekonomines rizikas? Jei taip, nurodykite, kas ir kada tai atliko?*, ŽŪM nurodė, kad „ŽŪM Viešojo valdymo tobulinimo darbo grupė 2012-10-30 (2012-11-07 protokolas Nr. 8D-486(5.50), svarstydamą klausimą dėl Vidaus audito departamento 2012-10-17 pažymos Nr.3AT-87(7.12) „Dėl 2012 metais atliktų auditų ministerijos struktūriniuose padaliniuose ir ministerijos reguliavimo sričiai priklausančiose įstaigose, įmonėse, parengtose ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo“, buvo pavedusi Žemės ir maisto ūkio departamentui kartu su Valstybine gyvulių veislininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos parengti Parduodamų arklių kainų nustatymo metodikos ir Žirgų pardavimo aukciono vykdymo nuostatų ir taisyklių projektus. 2012-11-28 (2012-12-04 protokolas Nr. 8D-540(5.50) darbo grupė taip pat nutarė, kad Parduodamų arklių kainų nustatymo metodikos ir Žirgų pardavimo viešuose žirgų aukcionuose tvarkos projektai turi būti apsvarstyti UAB „Lietuvos žirgynas“ valdyboje ir patvirtinti UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriaus įsakymu. Bendrovės valdyba 2012-11-21 protokolu Nr. 5 patvirtino šias tvarkas.

Kaip informavo bendrovė, 2015 m., vadovaujant Ž. T. Badikoniui, buvo bandyta organizuoti žirgų pardavimo aukcioną filiale „Nemuno žirgynas“, tačiau nė vienas žirgas nebuvo parduotas

(susirinko tik aplinkiniai augintojai), – daugiau aukcionų nebuvo organizuojama. Pasak bendrovės darbuotojų, neveislinių (ūkinių) arklių pardavimo kainos buvo nustatomos atsižvelgiant į 2012-11-21 valdybos posėdžio protokolą Nr. 5 patvirtintą tvarką. Kitų arklių pardavimo kainos visada buvo bendrai aptariamoms darbuotojų, atsižvelgiant į žirgo sveikatos būklę, t. y. į kojų ar nugaros rentgeno nuotraukas. Žirgo pardavimo kaina labai priklauso nuo to, ar žirgas dalyvauja varžybose ir kokio rango, kaip elgiasi aikštėje, kokius aukščius pasiekia. Dailiojo jojimo disciplinos žirgų pardavimo kaina taip pat priklauso nuo žirgų paruošimo lygio, kokius testus bėga ir, žinoma, kokios yra rentgeno nuotraukos. Seni arkliai, neveisliniai arkliai, turintys sveikatos problemų pagal brokavimo aktus, parduodami pigiau.

2015-07-08 bendrovės vadovas Ž. T. Badikonis (protokolas Nr. L-6) valdybai pateikė suvestinę parduodamų arklių ir trenerių-bereitorių darbų suvestines. Valdyba įpareigojo vadovą vykdyti arklių paruošimą siekiant didinti pardavimų pelningumą ir vykdyti griežtesnę selekcinę atranką.

Kaip informavo bendrovė, bendrovės direktoriaus įsakymu Nr. VE-15 „Dėl UAB „Lietuvos žirgynas“ arklių brokavimo ir pardavimo kainų nustatymo komisijos sudarymo“ bendrovės kiekviename padalinyje sudarytos atskiros komisijos, kurios sprendžia šiuos klausimus. Bendrovė tarpininko paslaugomis nesinaudoja – žirgus parduoda patys.

Atkreiptinas dėmesys, kad visuotinio akcininko susirinkimo kompetencijos yra apibrėžtos Akcinių bendrovių įstatymo 20 str., valdybos – Akcinių bendrovių įstatymo 34 str., vadovo atsakomybės ribos – Akcinių bendrovių įstatymo 37 str. 12 d.

Bendrovės vadovas organizuoja kasdieninę bendrovės veiklą, todėl žirgų pardavimo įkainiai, kainos vertinimo metodika ir žirgų pardavimo tvarka yra vadovo kompetencijos klausimai. Valdybos pritarimo pagal bendrovės įstatus reikia, kai pardavimų ar sandorių vertė didesnė nei 1/20 įstatinio kapitalo (...). Bendrovės valdyba, pagal patvirtintą bendrovės valdybos darbo reglamentą, kas ketvirtį analizuoja bendrovės finansinę būklę ir vykdo strateginio veiklos plano įgyvendinimo priežiūrą.

ŽŪM, kaip bendrovės akcininkė, dalyvauja visuotiniame akcininkų susirinkime ir tvirtina metinį finansinių ataskaitų rinkinį bei skirsto pelną (nuostolius). Rengiant įgaliojimą dėl ministerijos atstovavimo bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime, yra vertinama ir metinė finansinė atskaitomybė. Visuotinio akcininkų susirinkimo klausimai pristatomi ir jiems pritariama Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse ir viešosiose įstaigose veiklos priežiūros komisijoje, patvirtintoje žemės ūkio ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 3D-934. Taip pat vertinama, kaip bendrovė pasiekė nuosavo kapitalo grąžos rodiklį, numatytą valstybės lūkesčio rašte bendrovei.

Pažymėtina, kad bendrovė, vadovaudamasi Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatomis, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 7 punktu, kasmet turi atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą. Ši informacija nuo 2019 m. yra teikiama ŽŪM Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriui, kuris apibendrinęs ją teikia Specialiųjų tyrimų tarnybai. Pvz., 2020 m. bendrovės pateiktoje 2020-09-23 išvadoje dėl veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rizikos buvo vertintos šiose srityse: 1) viešieji pirkimai, turto naudojimas ir nurašymas; 2) neteisėta pinigų, gautų pagal pinigų priėmimo kvitus, apskaita; 3) neteisėto atlyginimo gavimo tikimybė, klastojant atliekamų darbų rezultatus. Minėtoje išvadoje bendrovė konstatavo, kad joje įdiegtos papildomos kontrolės procedūros, užtikrinančios tinkamą Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtintų procedūrų laikymąsi, teisėtą ir racionalų valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, sudarant ir vykdant prekių ir paslaugų įsigijimo sutartis, tinkamą viešųjų pirkimų proceso valdymą, galimų klaidų ar pažeidimų bet kuriame pirkimų proceso etape identifikavimą ir apimančios visą pirkimų procesą, t. y. poreikių formavimą, pirkimų planavimą, inicijavimą ir pasirengimą jiems, pirkimų vykdymą, pirkimo sutarties sudarymą, vykdymą ir jos rezultatų įvertinimą. Taip pat nurodė, kad bendrovės veikla yra išsamiai reglamentuojama įstatymų ir kitų teisės norminių aktų, o darbuotojų funkcijos nustatytos pareigybių aprašymuose, tačiau, remiantis Lietuvos Respublikos

korupcijos prevencijos įstatyme nustatytais korupcijos pasireiškimo tikimybės kriterijais, korupcijos pasireiškimo tikimybės visgi egzistuoja, todėl numatė:

- 1) darbuotojams organizuoti mokymus korupcijos prevencijos klausimais;
- 2) atsižvelgiant į teisės aktų pakeitimus, esant būtinybei tobulinti vidinius teisės aktus;
- 3) interneto svetainėje www.lietuvszirgynas.lt, skiltyje „Korupcijos prevencija“, informuoti darbuotojus bei svetainės lankytojus apie atliekamas prevencines programos priemones.

Pažymėtina, kad pagal Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo 21 punktą, bendrovė viešai turi skelbti informaciją apie bendrovėje numatytas ir įvykdytas korupcijos prevencijos priemones; ar buvo atlikti ar numatomi atlikti korupcijos prevencijos programos ir jos įgyvendinimo plano pakeitimai“.

9.2.1.5. Atsakydama į Komisijos klausimą, *kas ir kieno sutikimu priėmė sprendimą Bendrovės parduodamų žirgų neviešinti bendrovės internetiniame puslapyje, o juos pardavinėti per konkretų tarpininką, taip galimai prarandant galimybę žirgus parduoti aukcione ir už realią rinkos kainą*, ŽŪM nurodė, kad „2014 m. buvo sukurta bendrovės elektroninė interneto svetainė, kurioje „Nemuno žirgyno“ ir „Vilniaus žirgyno“ atsakingi darbuotojai skelbdavo parduodamų žirgų nuotraukas. Nuo 2017 m. bendrovės svetainė nebuvo atnaujinama, nes pardavimus vykdė tarpininkas. Senos žirgų, kurie dar buvo neparduoti, nuotraukos visą laiką buvo puslapyje. L. e. direktoriaus pareigas R. Gražulienė negalėjo atsakyti, kas priėmė šį sprendimą. 2020 m. direktorius R. Šerkšnas liepė išimti iš bendrovės interneto svetainės visas žirgų nuotraukas. Šiuo metu visa informacija apie parduodamus žirgus (nuotraukos ir aprašas) yra skelbiama bendrovės *facebook* puslapyje. Dėl žirgų pardavimo aukcionuose bendrovė informavo, kad žirgai niekada nebuvo vežami pardavinėti aukcionuose, kurie vyksta Europoje“.

9.2.1.6. Atsakydami į Laikiniosios tyrimo grupės klausimą *dėl Bendrovės žirgų pardavimo ir tarpininkavimo sutarties sudarymo su vienu asmeniu*, Bendrovės valdybos nariai nurodė, kad „buvo žinoma, jog yra naudojamos tarpininko paslaugomis, o Bendrovės vadovo pristatyta informacija apie žirgų pardavimo kainas rodė, jog žirgai yra parduodami pelningai, todėl valdyba neprieštaravo.“ Taip pat Bendrovės valdybos narys, atsakydamas į klausimą, *kodėl buvo priimtas sprendimas, kad reikia tarpininko, o pats žirgynas negali kurti tos pridėtinės žirgų vertės ir dalyvauti toje pridėtinės vertės kūrimo grandinėje*, nurodė, kad „Dėl ko toks sprendimas buvo priimtas, tikriausiai, reikia klausti to, kas sudarė tą sutartį, ir tos sutarties suderinimas nebuvo derintas su valdybos nariais. <...> Taip, būna finansinių ataskaitų vertinimas ir visos kitos procedūros, tačiau, kaip tie žirgai parduodami, nekilo jokio klausimo, jokio įtarimo. Na, jie parduodami ar aukciono būdu, ar kažkokias sutartis sudarius, tai šiuo atveju klausimų nekilo, nes nebuvo priežasties kilti tam klausimui tiesiog. <...> valdybai buvo pristatytos būtent žirgų pardavimo pajamos ir pateikta informacija, kiek išaugo ir pardavimų kiekiai, ir pardavimų pajamos, palyginti su tuo, kai žirgai dar buvo pardavinėjami įmonės savo galimybėmis. <...> Be to, dar vienas argumentas yra tas, kadangi filialas „Nemuno žirgynas“ nutolęs nuo Vilniaus, jie pardavinėdavo žirgus savo galimybėmis. Situacija rodė, kad tokiomis pardavimo kainomis, kurios būdavo taikomos parduodant žirgus per tarpininką, „Nemuno“ filialas pats savo galimybėmis nesugebėdavo parduoti“.

9.2.1.7. Atsakydamas į Laikiniosios tyrimo grupės klausimą *dėl Bendrovės žirgų pardavimo ir tarpininkavimo sutarties sudarymo su vienu asmeniu*, buvęs Bendrovės vadovas nurodė, kad: „Tarpininkas pardavinėjo tikrai dalį arklių, kadangi pirkėjai atvažiuodavo tiesiogiai į žirgyną, būdavo kituose padaliniuose vykdomi žirgų pardavimai, tai mes, žinodami orientacines kainas, paruošdavome preliminaras kainas, ir toliau tarpininkas pasiūlydavo savo kainas, kurios visada buvo gerokai geresnės negu mūsų. Atsakydamas į klausimą, *ar buvo nurodymas žirgus parduoti tik per tarpininką*, ir *pirkėjams tiesiogiai atvykus į žirgyną pirkti žirgo jis buvo nukreipiamas pas tarpininką, jam sudarant galimybę uždirbti už tarpininkavimą*, buvęs Bendrovės vadovas paneigė tokį nurodymą, paaiškindamas, kad „<...> buvo galimos situacijos, kai tarpininkas filmuoja žirgą, ruošia medžiagą pardavimui ir pirkėjas atvažiuoja gavęs informaciją apie šį žirgą iš tarpininko, taip, tada tas pirkėjas yra nukreipiamas pas tarpininką. Tikrai nebuvo taip, kad atvažiuoja pirkėjas ir jis

yra nukreipiamas pas tarpininką. Žirgynas neturėjo administracijoje tokių pajėgumų, kas galėtų užsiimti žirgų pardavimu“.

9.2.1.8. Atsakydamas į Laikinosios tyrimo grupės klausimą *apie žirgų pardavimą aukcionuose bei žirgų pardavimą viešai ir kodėl pasirinktas tik vienas tarpininkas monopolizuojant Bendrovės žirgų pardavimą*, buvęs bendrovės vadovas nurodė, kad „<...> aukcionai išpopuliarėjo per paskutinius metus. <...> buvo aukcionai, didžiuliai aukcionai. Niekas iš Lietuvos – nei verslininkai, nei valstybinis žirgynas tuose aukcionuose nedalyvaudavo, nes tai yra labai prabangūs aukcionai, labai dideli mokesčiai, ir tai visiškai nebuvo populiaru. Tik atsiradus karantinui tie aukcionai pradėjo populiarėti ir šiuo metu yra aukcionai, kuriuose lietuviai po truputį jau bando pirkti žirgus, nežinau, ar bando pardavinėti, <...> todėl naudotis aukciono paslaugomis Lietuvos žirgynas neturėjo tokių lėšų“.

9.2.1.9. UAB „Lietuvos žirgynas“ administracijos darbuotojai, atsakydami į Laikinosios tyrimo grupės klausimą *dėl šiuo metu vykdomų žirgų pardavimų*, nurodė, kad 2021 m. Bendrovės žirgai yra parduodami savarankiškai, nesinaudojant tarpininko paslaugomis, stebima didesnė žirgų pardavimo kaina nei anksčiau.

9.2.1.10. Į Komisijos 2021-05-12 posėdyje pateiktą klausimą *dėl Bendrovės veiklos administravimo ir žirgų pardavimo strategijos* Bendrovės atstovė (R. Gražulienė) paaiškino: „<...> dirbu administratore nuo 2018 metų. Dabar mūsų žirgai, kol aš esu direktorė, parduodami be tarpininkų ir, tikrai, už labai geras sumas. Per pirmą ketvirtį žirgų buvo parduota už 51 231 eurą. Dabar balandis ir gegužė – mes parduodame be tarpininkų, turime savo nuolatinius klientus, ir dabar jau turime pardavę už 63 tūkstančius eurų. <...> dėl 2018–2019 metų pardavimus per tarpininkus negaliu pasakyti, čia buvo vadovo sprendimas, ir visos kainos, visi pirkimo derinimai buvo derinti su tarpininku. Atsakydama į klausimą, *kodėl parduodami žirgai nebuvo viešinami ir jų nuotraukų nebuvo žirgyno internetiniame puslapyje*, R. Gražulienė atsakė: „<...> šiaip mūsų puslapyje buvo įdėtos nuotraukos, kuriuos žirgus mes pardavinėjame, bet vėlgi tuo užsiiminėjo pardavimų tarpininkas, kadangi mūsų bendrovėje, galiu pasakyti tiek, kad Vilniaus skyriuje dirba 4 žmonės: zootechnikas, brigadininkas, ūkvedys ir aš, kuri einu dabar ir direktoriaus pareigas, ir administratorės pareigas, ir renginių organizavimo, ir kuo tiktai benorite. Šiuo metu turime rinkodaros specialistę, kuri dirba puse etato ... ji viešina tiek *facebooko* puslapyje, tiek tiesiogiai susiskambina su klientais, kurių kontaktus mes turime, ir ieškome kitų būdų ...“

9.2.1.11. Atsakydama į Komisijos klausimą, *ar Bendrovės audito metu (ar kitu metu) buvo tikrinamas Bendrovės su klientais sudaromų sutarčių registras, pvz.: Komisiją pasiekė informacija, kad UAB „Lietuvos žirgynas“ patalpose-garduose galimai laikomi, prižiūrimi žirgai, priklausantys privatiems asmenims, nesudarius paslaugų teikimo sutarties*, ŽŪM nurodė, kad „Su klientais sudaromų bendrovės sutarčių registras tikrintas nebuvo. Vidaus auditų atlikimo metu bendrovės sudaromos sutartys tikrinamos pasirinktinai. Atliekant 2016 m. auditą, iš bendrovės buvo gauta informacija apie tai, kad 2015 m. yra sudaryta 61 gardo nuomos sutartis ir išnuomoti 42 gardai (neatitikimas yra todėl, kad per metų eigą sutartys nutraukiamos bei sudaromos naujos). Audito metu tuometis bendrovės vadovas pats iškėlė klausimą dėl vienos gardų nuomos sutarties ir joje numatytų sąlygų, todėl buvo detalai tikrinama ir aiškinamasi tik dėl vienos 2012-03-01 gardų nuomos ir atlygintinų paslaugų neterminuotos sutarties Nr. 138 (ir papildomų 2012-04-16, 2013-08-11 susitarimų), pasirašytos su paslaugos gavėja L. Mikaliūniene.

9.2.1.12. Atsakydama į Komisijos klausimą, *ar ŽŪM kada nors domėjosi, buvo nuvykę į vietą, vertino UAB „Lietuvos žirgynas“ filialų veiklą, juose saugomą kilnojamąjį turtą ir jo apskaitą bei filialams suteiktą panaudos teisę / nuomojamų žemės sklypų realų naudojimą*, ŽŪM nurodė, kad „ŽŪM, kaip VVĮ akcijų valdytoja, 2020-11-12 raštu Nr. 2D-3432(14.13E) kreipėsi VVB dėl jų valdomo nekilnojamojo turto. Vadovaujantis Nutarimo Nr. 665 77.1 p., akcijų valdytojais siekia, o tais atvejais, kai leidžia turimas balsų skaičius, – užtikrina, kad VVB kartą per kalendorinius metus analizuotų nekilnojamojo turto VVB veiklai užtikrinti poreikį, nustatytą VVB veiklai nenaudojamą (nereikalingą) nekilnojamojo turto ir priimtų sprendimus dėl VVB veiklai nenaudojamo (nereikalingo) nekilnojamojo turto panaudojimo – atsisakytų tokio nekilnojamojo

turto, taip pat nekilnojamojo turto, kurio panaudojimo paskirtis nėra susijusi su VVB įstatuose ar kituose dokumentuose nurodytomis veiklos sritimis, tikslais ar funkcijomis.

Atsižvelgdama į Aprašo 77.1 papunktį, ŽŪM įpareigojo VVB išanalizuoti nekilnojamojo turto bendrovės veiklai užtikrinti poreikį, nustatyti bendrovės veiklai nenaudojamą (nereikalingą) nekilnojamąjį turtą ir priimti sprendimus dėl jo panaudojimo – atsisakyti tokio nekilnojamojo turto, taip pat nekilnojamojo turto, kurio panaudojimo paskirtis nėra susijusi su bendrovės įstatuose ar kituose dokumentuose nurodytomis veiklos sritimis, tikslais ar funkcijomis. Kol nepriimti sprendimai dėl bendrovės veiklai nenaudojamo nekilnojamojo turto panaudojimo, VVB turi užtikrinti, kad toks turtas duotų didžiausią grąžą akcininkui.

Be to, ŽŪM 2020-06-04 raštu Nr. 2D-1755(14.13E) bendrovei pažymėjo, kad VVB valdomas nekilnojamas turtas išnuomojamas vadovaujantis Nutarimo Nr. 665 77.4 p., o išnuomojus skelbiamas nuasmenintas nekilnojamojo turto nuomos sandoris viešai bendrovės interneto svetainėje, užtikrinant bendrovės komercinės paslapties apsaugą (77.6 p.). Turi būti užtikrinama, kad nebūtų sudaromos nuosavybės teise valdomo nekilnojamojo turto neatlygintino naudojimo arba neatlygintino perleidimo nuosavybės teise sutartys (77.8 p.). Pagal Nutarimo Nr. 665 77.5 p. turi būti užtikrinama, kad pagal pardavimo ar nuomos sandorius valstybės valdomos bendrovės nekilnojamas turtas nebūtų perleidžiamas ar išnuomojamas VVB darbuotojams, VVB priežiūros ir valdymo organų nariams ar su jais susijusiems asmenims, sprendimus dėl nekilnojamojo turto perleidimo nuosavybės arba nuomos teisėmis priimtų VVB kolegialus valdymo organas bendrovės įstatų ar kito veiklos dokumento nustatyta tvarka, o priimant šiuos sprendimus, dalyvaujantys asmenys arba tokio perleidimo procedūras vykdančios asmenys įsipareigoję deklaruoti privačius interesus, vengti bet kokio interesų konflikto ir, jei gali kilti interesų konfliktas, nusišalinti nuo tokių sprendimų priėmimo ar procedūrų vykdymo.

Žemės ūkio ministro G. Surplio 2018-11-13 pavedimu Nr. 9D-80(1.14) buvo sudaryta komisija (Ausma Miškinienė – viceministrė, komisijos pirmininkė; Rimantas Krasuckis – ministerijos vyriausiasis patarėjas; Arūnas Šileika – Gyvulininkystės ir veterinarijos skyriaus vedėjas; Karolis Tvaskus – Turto ir viešųjų pirkimų skyriaus vedėjas; Virginija Žoštautienė – ministerijos vyriausioji patarėja), kuri turėjo įvertinti veislininkystės srityje veikiančių valstybės valdomų bendrovių veiklą ir turimą infrastruktūrą ir pateikti pasiūlymus dėl tolesnės bendrovių veiklos perspektyvos. Komisijos nariai apėmė visas veislininkystės VVI, įkaitant ir UAB „Lietuvos žirgynas“, ir dėl pastarojo pateikė siūlymus: atsižvelgiant į tai, kad Projekto valdymo darbo grupei yra užduotis pateikti pasiūlymus dėl šios bendrovės iki gruodžio 10 d. ir šiuo metu yra atliekami papildomi skaičiavimai, siūloma svarstyti gavus darbo grupės skaičiavimus. Projekto valdymo darbo grupėje nagrinėjamos dvi alternatyvos: reorganizuoti žirgyną, skaidant į du vienetų: atskirti Sartų padalinį ir jo akcijas perduoti privatizuoti, ir alternatyva skaidyti į tris vienetų – genetinius išteklius perkelti į Nemuno padalinį, o dviejų padalinių akcijas privatizuoti. Tačiau viena svarbiausių problemų – nėra valstybėje apsispręsta, kiek reikia saugoti genetinių išteklių.

Projekto valdymo darbo grupė 2019-01-28 raštu Nr. 2D-312(12.162E) kreipėsi į bendrovę su prašymu UAB „Lietuvos žirgynas“ direktoriui E. Jeninui imtis visų priemonių, kad Vilniaus padalinyje esanti pirtis, sandėlis ir kitas nereikalingas bendrovei turtas būtų parduoti per 2019 m., bei atlikti visus kitus būtinus pagal Projekto valdymo darbo grupės patvirtintą priemonių planą darbus, bendradarbiaujant su Projekto valdymo darbo grupe, veiksmus, reikalingus dėl UAB „Lietuvos žirgynas“ reorganizavimo. Taip pat buvo prašoma bendrovės direktoriaus per dvi savaites nuo šio rašto gavimo dienos Projekto valdymo darbo grupei pateikti darbų, susijusių su turto pardavimu Vilniaus padalinyje, grafiką.

2019-02-14 bendrovės valdyba (protokolas Nr. L-4) įpareigojo bendrovės vadovą paruošti visų padalinių nereikalingo arba netinkamo naudoti turto sąrašą.

2019-03-29 bendrovės valdyba (protokolas Nr. L-5) pritarė Kumyso cecho ir pirties-svečių namų pardavimui; taip pat pritarė, kad kitas nusidėvėjęs ir nenaudojamas turtas būtų nurašomas bei parduodamas metalo laužui arba perduodamas atliekų tvarkytojui. Valdybos nariai nepritarė grūdų sandėlio pardavimui.

2020-10-28 bendrovės valdyba (protokolas Nr. L-8), paskirdama R. Šerkšną bendrovės vadovu, įpareigojo jį atlikti būtinus veiksmus ir informuoti UAB „Lietuvos žirgynas“ valdybą apie rezultatus atliekant šiuos darbus: parengti antro maniežo Riešėje galimybių studiją; atlikti bendrovės valdomo ilgalaikio turto reviziją, įvertinant, kur bus būtinos investicijos / remonto išlaidos per artimiausius 12 mėnesių nepertraukiamai įmonės veiklai užtikrinti; pavaduotoju pasirinkti asmenį, turintį realios patirties žirgų auginimo, žirginio sporto srityje; peržiūrėti UAB „Lietuvos žirgynas“ darbo užmokesčio tvarką (pasiūlyti atlyginimų dinamiką, atsižvelgiant į išdirbtą laiką bendrovėje ar kt.); parengti Algio Alfredo Kaušakio sklypų panaudojimo galimybių arba grąžinimo valstybei analizę; išanalizuoti Europos Sąjungos ar valstybės paramos, skirtos gerinti plėsti bendrovės veiklą galimybes; parengti eržių darbingumo centro įkūrimo galimybių studiją. Kadangi R. Šerkšnas bendrovei vadovavo šiek tiek daugiau nei 3 mėn., tai bendrovės valdyba 2021-04-06 protokolu Nr. (L-5) pritarė, kad visas šis darbų sąrašas būtų perduotas naujai išrinktam bendrovės direktoriui.

UAB „Lietuvos žirgynas“, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 1026 „Dėl žemės, suteiktos kaimo vietovėje mokslo ir studijų institucijoms, šių institucijų įsteigtoms viešosioms įstaigoms, organizuojančioms praktinį mokymą ir tyrimus, valstybiniais specializuotiems sėklininkystės, veislininkystės ūkiams ir specializuotoms sėklininkystės, veislininkystės veiklą vykdančioms valstybės kontroliuojamoms akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kuriose valstybei priklauso daugiau kaip 1/2 akcijų, naudotojų ir jų naudojamų žemės sklypų dydžių sąrašų patvirtinimo“, nuomos pagrindais valdo valstybinės žemės sklypus – 1 311,62 ha.

Projekto valdymo darbo grupė kreipėsi į Nacionalinę žemės tarnybą prie ŽŪM (2018-09-24 raštas Nr. 2D-3133(12.162E) su prašymu pateikti informaciją apie galimus pretendentes (ar jų yra, jei taip, nurodant skaičių, ir į kokį plotą pretenduotų) į nuosavybės teisių atkūrimą (natūra, neatlygintinai perduodant nuosavybės ar kita) atitinkamose kadastrinėse vietovėse (ar konkrečiai nurodytuose žemės sklypuose), kuriose ir yra nurodyti žemės sklypai, jei minimi žemės sklypai būtų nebepriskiriami neprivatizuojamai žemei ir įtraukti į laisvą valstybinės žemės fondą. Atsakydama Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM nurodė, kad Pagėgių savivaldybės Šilgalių kadastro ir Zarasų rajone Užtiltės kadastro vietovėse nėra gauta prašymų dėl nuosavybės teisių atkūrimo (natūra, perduodant nuosavybės neatlygintinai ar kita). Vilniaus skyrius pateikė duomenis apie galimus pretendentes į nuosavybės teisių atkūrimą (natūra, neatlygintinai perduodant nuosavybės) Vilniaus apskrities Vilniaus rajono Riešės kadastrinėje vietovėje.

9.2.1.13. Laikinosios tyrimo grupės apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad ŽŪM atstovai, Bendrovės valdybos nariai galimai nuo 2012 m. nė karto nebuvo atvykę į vietą susipažinti su esama situacija Bendrovės Sartų skyriuje (E. Pliaterytės g. 9, Didžiadvario k., Zarasų r.).

9.2.1.14. Atsakydama į Komisijos klausimą, ar UAB „Lietuvos žirgynas“ vadovai 2012–2020 m. nustatyta tvarka teikė duomenis apie Bendrovės veiklą bei kas konkrečiai (koks asmuo) ŽŪM buvo atsakingas už šių duomenų analizę, vertinimą, išvadų dėl Bendrovės veiklos teikimą, nes UAB „Lietuvos žirgynas“ vadovas turėjo užtikrinti, kad duomenys apie Bendrovę būtų rengiami ir teikiami ŽŪM vadovaujantis Valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo taisyklėmis ir Valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo grafiku, patvirtintu žemės ūkio ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 3D-632 „Dėl valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo“, ŽŪM nurodė, kad „Valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo grafike, patvirtintame žemės ūkio ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 3D-632 „Dėl valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo“, yra nustatytas pateikimo terminas ir nurodytas atsakingas padalinys, kuriam teikiami dokumentai, t. y. ŽŪM Turto ir viešųjų pirkimų bei Buhalterinės apskaitos skyriai“. Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintame duomenų teikimo grafike VVI dokumentų teikimo prievolė yra numatyta ir atitinkamuose teisės aktuose. Pvz., VVB patvirtintas strategijas teikia ŽŪM ne vėliau kaip iki sausio 13 d., VĮ – tvirtinti ministro įsakymu ne vėliau kaip iki sausio 5 d. Šis reikalavimas yra įtvirtintas Nutarime Nr. 665. Ministerija, surinkusi visų VVI strategijas, jas teikia VKC. Atitinkamai yra ir su kitais VVI tiektais dokumentais. Atkreipiamo dėmesį, kad už bendrovės strategijos tvirtinimą ir jos įgyvendinimą priežiūrą, finansinės būklės priežiūrą, vadovo atlygio skyrimą yra atsakinga

bendrovės valdyba. Ministerija, kaip akcininkė, taip pat teikia pastebėjimus bendrovės strategijos projektui, vertina bendrovės finansinę būklę (pažyma apie VVĮ finansinius rezultatus kasmet teikiama ministerijos vadovybei) ir ruošia medžiagą (dėl metinių finansinių ataskaitų tvirtinimo, pelno skirstymo) ministro įgaliojimui atstovauti bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime. Visa ši informacija taip pat yra pristatoma ir svarstoma Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse ir viešosiose įstaigose veiklos priežiūros komisijoje, patvirtintoje žemės ūkio ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 3D-934 (įsakymas pridedamas aplanke 1.8. klausimas). Atsakydami į klausimą, *ar ŽŪM atsakingas asmuo domėjosi, vertino galimai neadekvačiai mažas bendrovės deklaruojamas žirgų pardavimo kainas*, informuojame, kad tai nėra visuotinio akcininkų susirinkimo kompetencijos klausimas, ir ministerijos atsakingam padaliniui tokia informacija nebuvo teikiama.

9.2.1.15. Laikinosios tyrimo grupės surinkta medžiaga ir apklaustų asmenų liudijimai rodo, kad nei Bendrovės vadovas, nei Bendrovės valdyba neturėjo aiškaus Bendrovės gaunamų asignavimų paskirstymo plano, nebuvo patvirtinta Bendrovės Sartų skyriaus veiklai (skyriuje laikomų žirgų priežiūrai, reikiamos technikos įsigijimui ir pan.) vykdyti skiriama metinė lėšų suma, kiekvieną kartą Sartų skyriaus administratorius turi kreiptis į Bendrovės vadovą prašydamas skirti lėšas konkrečioms poreikiams įgyvendinti. Užfiksuota atvejų, kai Bendrovės vadovas, nepateikdamas argumentų ir jokios alternatyvos, atsisakė tenkinti Bendrovės Sartų skyriaus prašymą dėl lėšų būtiniesiems poreikiams skyrimo: skirti lėšų žirgų kraiko pirkimui, technikos remontui ir pan.

9.2.1.16. Laikinosios tyrimo grupės apklausti asmenys atsakydami į klausimą *apie Bendrovės vadovo R. Š. Bendrovės turto naudojimą galimai privačiam interesui tenkinti bei galimą dokumentų klastojimą*, liudijo, kad: „<...> tai mane pasiekė tik po to, kai jis buvo atleistas. Iš tikrųjų pasiekė toks įdomesnis dalykas – apie naujausių telefonų pirkimą – tik atėjus. Tikrai yra minusas, pataupykime, pagyvenkime pusmetį, metus su dabartiniais telefonais, tikrai nereikia naujausio *iPhone* ir plius dviejų. Tada aš tikrai klausiau ir finansų įmonės atstovės, kuri tvarko finansinę apskaitą žirgyne, ar yra dar įdomesnių kokių pirkimų, kas nėra aktualu dabartinei veiklai. Bet tada man buvo pasakyta, kad direktorius uždraudė kalbėti finansų įmonės atstovei su valdybos nariais. <...> Taip, uždraudė bet kokiais klausimais. Jokios informacijos ji negali teikti. Tai aš tiesiog pasakiau, kad tų pačių klausimų paklausu per valdybos posėdį, kai mes svarstysime ketvirtinę arba metinę ataskaitą. <...> Jo mintis buvo, kad jisai viską mums pristatys, kad nereikia mums keliauti per tarpininkus, kad jisai mums pristatys situaciją. O po to paaiškėjo komandiruotės per šventes, tuo pačiu metu pirtis, dar kažkas <...>“.

9.2.1.17. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė:

2021 m. atliko veiklos ir finansinius auditus, kurių metu buvo vertintos ir ŽŪM valdomos valstybės įmonės. Audito išvadose konstatuota, kad Valstybės valdomų įmonių pertvarkos planas vykdomas mažesne apimtimi nei planuota ir nesilaikant nustatytų terminų. Pvz., „Teiktas pasiūlymas reorganizuoti UAB „Lietuvos žirgynas“ (specialiųjų įpareigojimų veiklos koncentravimas UAB „Nemuno žirgynas“ ir po reorganizavimo veiksiančių ir specialiųjų įpareigojimų nevykdysiančių uždarytų akcinių bendrovių valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų privatizavimas). Vyriausybės nutarimui įgyvendinti (UAB „Lietuvos žirgyną“ padalijimo būdu reorganizuoti į tris žirgynus: Vilniaus (Vilniaus r.), Sartų (Zarasų r.) ir „Nemuno“ (Pagėgių sav.) ŽŪM buvo inicijuotas projektas „UAB „Lietuvos žirgynas“ reorganizavimas“. Tam tikslui projekto darbo grupė parengė Vyriausybės nutarimo projektą, kuris buvo pateiktas Vyriausybei. Svarstymas Vyriausybės tarpinstituciniame pasitarime buvo atidėtas neribotam laikui. Atitinkamai tikslinant valstybės valdomų bendrovių pertvarkos planą buvo pateiktas siūlymas išbraukti UAB „Lietuvos žirgyną“ iš šio plano“.

2017 m. atliktas auditas „Valstybės valdomų įmonių grąža valstybei“, kurio išvadose konstatuota, kad kai kurios ministerijos valdomos bendrovės, tarp jų ir UAB „Lietuvos žirgynas“, nesilaiko Vyriausybės patvirtinto aprašo ir nevykdo ministerijos, kaip didžiąją dalį akcijų valdančios akcijų valdytojos, visuotinių akcininkų susirinkimų metu nustatytų įpareigojimų, nes

interneto svetainėse iki 2015-05-31 nepaskelbė metinių pranešimų, kuriuose pateikiami svarbūs veiklos rodikliai, ir taip neužtikrino veiklos skaidrumo ir atskaitingumo visuomenei.

2014 m. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė dokumente „Dėl Žemės ūkio ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“ konstatavo, kad ŽŪM, patvirtinusi lėšų naudojimo sąmatą pagal patvirtintą įkainį, neužtikrino tinkamos valstybės biudžeto lėšų naudojimo kontrolės, nes UAB „Lietuvos žirgynas“ skirtas lėšas naudojo neatsižvelgdama į sąmatoje nustatytus išlaidų rūšių dydžius, be to, 88,5 tūkst. Lt biudžeto asignavimų, skirtų ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo veiklai vykdyti, panaudojo ne pagal paskirtį, netinkamoms išlaidoms, tai yra apskaičiuojant įkainį, lėšų naudojimo sąmatoje ir priemonės finansavimo taisyklėse nenustatytoms išlaidoms padengti.

Vieno selekcinio branduolio išlaikymo įkainį apskaičiavus, neįvertinant UAB „Lietuvos žirgynas“ iš papildomos veiklos gaunamų pajamų, galėjo būti netinkamai nustatytas žirgų genetiniams ištekliams išsaugoti skiriamų lėšų dydis.

2013 m. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė dokumente „Dėl Žemės ūkio ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“ konstatavo, kad ŽŪM neužtikrino 2 363 tūkst. Lt asignavimų, skirtų žirgų genetiniams ištekliams išsaugoti, efektyvaus ir rezultatyvaus naudojimo, kaip nustato Biudžeto sandaros įstatymas, nes neatsižvelgė į ankstesnio audito rekomendacijas ir lėšas žirgų genetiniams ištekliams išsaugoti 2012 metais paskirstė bei panaudojo nepagrindusi jų poreikio realiais skaičiavimais, lėšas skyrė daugiau kaip 2 kartus didesniai, nei numatyta programoje, reproduktorių linijų ir šeimų skaičiui išlaikyti, kaip pakankamas uždaviniui dėl genofondo gyvūnų selekcinio branduolio įgyvendinti. Be to, reorganizavus žirgynus ir sumažinus išlaikomų saugomų veislių genealoginių linijų ir šeimų skaičių (Lietuvos sunkiųjų veislės linijų skaičius tapo net mažesnis nei numatytas programoje) ir nepadidinus darbų apimčių, papildomai skirta dar 754 tūkst. Lt.

Trakėnų veislės žirgų genofondui išsaugoti skirta 1 151,8 tūkst. Lt, nors atsižvelgiant į ministerijos darbo grupės pastebėjimus, kad nenustatyti aiškūs naujų veislių įtraukimo į programą kriterijai, trakėnų veislės žirgai pasaulyje yra paplitę ir šiuo metu jiems išnykimo pavojus negresia, šios veislės įtraukimas į saugomų veislių sąrašą yra abejotinas.

Ministerija valstybės įmonei Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrui skyrė 1 998,9 tūkst. Lt valstybės investicijų programos lėšų turtui įsigyti, nurodydama šia suma padidinti įmonės savininko kapitalą, tačiau neparengė Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo skirtomis lėšomis padidinti valstybės įmonės savininko kapitalą projekto.

Vyriausybei nepriėmus atitinkamo sprendimo, valstybės įmonė skirtas lėšas pripažino dotacija, jomis nepadidino savininko kapitalo, nuo kurio valstybei sumokėta mažesnė mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise dalis.

9.2.2. Komisijos Laikinoji tyrimo grupė konstatuoja:

9.2.2.1. Bendrovės vadovybės veikla administruojant Bendrovę kelia abejonių dėl gerosios vadybos ir viešojo valdymo principų laikymosi. Nustatyti faktai dėl Bendrovės Sartų skyriaus administravimo leidžia manyti, kad Bendrovės vadovybė galimai ignoravo Bendrovės skyriaus tinkamą veiklos užtikrinimą, o Bendrovės valdyba, nė karto neapsilankiusi Bendrovės Sartų skyriuje ir nesusipažinusi su realia situacija, tinkamai nesidomėjo Bendrovės administravimu, formaliai vertino bendrovės veiklą.

9.2.2.2. Komisijos tyrimo grupė nustatė, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 30¹ straipsniu, kuriame nustatyta, kad „Vyriausybė gali steigti biudžetines įstaigas, kurios centralizuotai atlieka dalį viešojo sektoriaus subjektų bendrųjų funkcijų (būhalterinės apskaitos, dokumentų valdymo, personalo administravimo ir kitų pagalbinio pobūdžio funkcijų), kurios padeda įgyvendinti įstaigai teisės aktuose nustatytus uždavinius, buvo įsteigtas Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras (toliau – NBFC). Šių funkcijų apimtį nustato Vyriausybė.“ NBFC pagrindiniai tikslai – būhalterinės apskaitos tvarkymo (toliau – BA) ir personalo administravimo (toliau – PA) standartizuotos, teisės aktus atitinkančios metodologijos taikymas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ministerijose ir joms pavaldžiose įstaigose, BA ir PA funkcijų

vykdymui taikomų informacinių sistemų suvienodinimas, neieikvojant materialinių ir darbo išteklių daugybei atskirų viešojo sektoriaus įstaigų skirtingų informacinių sistemų kūrimui ir neskiriant papildomų resursų jų kasmetiniam nuolatiniam palaikymui bei plėtrai, o taipogi mažesni darbo išteklių šioms funkcijoms atlikti. Be to, BA ir PA funkcijų centralizavimas leidžia paskirstyti veiklos atsakomybes tarp NBFC ir įstaigų. Šiuo metu NBFC centralizuotai atlieka BA funkcijas 143 įstaigose ir PA funkcijas – 236 įstaigose, kuriose dirba apie 32 000 darbuotojų. Pagal nustatytą kompetenciją NBFC neteikia BA paslaugų valstybės valdomoms įmonėms, tačiau galėtų jas teikti, jeigu būtų pakeisti Vyriausybės nutarimai ir skirtas finansavimas ir (ar) numatyti paslaugų įkainiai.

Komisijos tyrimo grupė siūlo Vyriausybei įvertinti ekonominį naudingumą bei galimybes NBFC teikti BA paslaugas ir valstybės valdomoms įmonėms bei priimti atitinkamus teisės aktų pakeitimus.

9.3. Išanalizuoti ir įvertinti, kaip Žemės ūkio ministerija, Valdymo koordinavimo centras, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija užtikrina valstybės interesų viršenybės principą ir apsaugą prižiūrint valstybės valdomų įmonių veiklą ir ar naudojamos priemonės viešajam interesui užtikrinti yra pakankamos ir efektyvios.

Dėl kitų ŽŪM pavaldžių valstybės valdomų įmonių valdybų veiklos

9.3.1. Laikinoji tyrimo grupė nustatė:

9.3.1.1. Atsakydama į Komisijos paklausimą *dėl kitų ŽŪM pavaldžių valstybės valdomų įmonių*, ŽŪM pateikė įmonių sąrašą:

Eil. Nr.	VVB pavadinimas	Valstybei priklausančių akcijų dalis, proc.
1.	AB „Jonavos grūdai“	70,13
2.	UAB „Šilutės polderiai“	80,16
3.	UAB „Lietuvos žirgynas“	89,6
4.	UAB „Šilutės veislininkystė“	96,5
5.	UAB „Panevėžio veislininkystė“	97,85
6.	AB „Kiaulių veislininkystė“	98,95
7.	AB „Lietuvos veislininkystė“	98,95
8.	UAB „Pieno tyrimai“	100
9.	UAB „Genetiniai išteklių“	100
10.	UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas	100
11.	VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras	–
12.	VĮ Valstybės žemės fondas	–
13.	VĮ Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras „GIS-Centras“	–

9.3.1.2. Atsakydama į Komisijos klausimą *kokiais būdais ir kokia nustatyta tvarka ŽŪM prižiūri jai pavaldžių valstybės valdomų įmonių ir jų valdybų veiklą*, ŽŪM nurodė: „Kaip minėta pirmiau, Žemės ūkio ministro 2011 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. 3D-33 „Dėl atstovavimo valstybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse“ Turto ir viešųjų pirkimų skyrius yra paskirtas valstybės valdomų įmonių, kuriose ministerija įgyvendina įmonės savininko teises ir pareigas arba yra akcijų valdytoja, kuratoriumi. Skyrius yra atsakingas už laiku ir tinkamą valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimą valstybės valdomose įmonėse:

1. Rengia įsakymus dėl VVB, kuriose ministerija 100 proc. akcijų valdytoja, įstatų, valdybų / stebėtojų tarybos sudarymo, metinių finansinių ataskaitų rinkinių, audito įmonės tvirtinimo.

2. Rengia įgaliojimus dėl VVB, kuriose ministerija nėra 100 proc. akcijų valdytoja, atstovavimo (įstatų tvirtinimo, valdybų / stebėtojų tarybos sudarymo, metinių finansinių ataskaitų rinkinių tvirtinimas, vadovų DU nustatymas (kuriose nėra valdybų).

3. Vertina, teikia rekomendacijas ir pasiūlymus dėl tobulinimo ministerijos valdymo sričiai priskirtų valstybės įmonių strateginių veiklos planų, metinių ir tarpinių veiklos ataskaitų, metinių finansinių ataskaitų rinkinių ir kitų dokumentų.

4. Teikia siūlymus dėl valstybės valdomų įmonių valdymo ir priežiūros organų formavimo, organizuoja atrankas į valstybės valdomų įmonių valdymo ir priežiūros organus ir rengia reikalingus teisės aktų projektus bei kitus dokumentus, dalyvauja kolegialaus organo posėdžiuose, teikia siūlymus dėl jo darbo organizavimo.

5. Inicijuoja viešuosius pirkimus, reikalingus ministerijos valstybės valdomų įmonių ir viešųjų įstaigų veiklai (pvz., dėl metinių finansinių ataskaitų rinkinių audito, dėl nepriklausomų kolegialių organų narių atrankos agentūrų ir kt.), rengia jų viešųjų pirkimų dokumentus.

6. Peržiūri, atnaujiną valstybės valdomoms įmonėms raštus dėl valstybės keliamų lūkesčių VVI.

7. Analizuoja ir rengia informaciją, susijusią su VVI tolesnės veiklos perspektyvomis, teikia informaciją dėl VVI pertvarkos planų ŽŪM vadovybei ir EIMIN.

8. Renka ir analizuoja preliminarų, tarpinių ir audituotų finansinių ataskaitų rinkinius (ketvirtinių, metinių), informaciją apie VVI vadovų darbo užmokestį ir teikia informaciją ministerijos vadovybei.

Pažymėtina, kad VVI finansinė būklė, VĮ strategijų projektai, įgaliojimai, VVI nepriklausomų valdybos narių atrankų klausimai ir kiti akcininko ir savininko kompetencijos klausimai yra pristatomi ir apsvarstomi Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse ir viešosiose įstaigose veiklos priežiūros komisijoje, patvirtintoje žemės ūkio ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 3D-934.

Iki 2017 m. ministerijoje veikė Viešojo valdymo tobulinimo grupė, kuri taip pat sprendė klausimus, susijusius su ministerijos ir jos valdymo sričiai priskirtų įstaigų, valstybės valdomų įmonių ir viešųjų įstaigų valdymo tobulinimu, veiklos efektyvumo didinimu, turto racionalus naudojimo, informacinių sistemų ir registrų reikalingumo įvertinimu.

Siekdamas tinkamai ir laiku įgyvendinti valstybei atstovaujančios institucijos teises ir pareigas, didinti valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumą, diegti jose gero valdymo principus ir didinti elektroninių paslaugų teikimą virtualioje aplinkoje, žemės ūkio ministras 2019 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 3D-535 „Dėl žemės ūkio ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymo Nr. 3D-632 „Dėl valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo“ pakeitimo“ patvirtino Valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo taisyklės ir Valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo grafiką.

Siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, Lietuvos Respublikos acinių bendrovių įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo, Nutarimo Nr. 665 nuostatas, patvirtintos Valstybės valdomų bendrovių, kurių akcijų valdytojo turtines ir neturtines teises įgyvendina Žemės ūkio ministerija, kolegialių organų veiklos organizavimo taisyklės (žemės ūkio ministro 2020 m. gruodžio 8 d. įsakymas Nr. 3D-839).

9.3.1.3. Atsakydama į Komisijos paklausimą *dėl ŽŪM pavaldžių valstybės valdomų įmonių patvirtintų valdybų sudėčių ir kaip ŽŪM vykdo šių įmonių veiklos priežiūrą ir kontrolę, jeigu įmonėse valdybos nesudarytos, ŽŪM pateikė atsakymą:*

Eil. Nr.	VVB pavadinimas	Valstybei priklausančių akcijų dalis, proc.	Valdybos / stebėtojų tarybos sudėtis
1.	AB „Jonavos grūdai“	70,13	Valdyba Jurij Kornijenko (pirmininkas) Jonas Lisauskas Tomas Urbonas Arnoldas Saldys (NVN)

Eil. Nr.	VVB pavadinimas	Valstybei priklausančių akcijų dalis, proc.	Valdybos / stebėtojų tarybos sudėtis
			Gedvidas Belickas (NVN)
2.	UAB „Šilutės polderiai“	80,16	Valdyba Linas Lapinskas (pirmininkas) Arūnas Drūlia (NVN) Jonas Lisauskas Simona Martinkė (NVN)
3.	UAB „Lietuvos žirgynas“	89,6	Valdyba Andrius Burlėga (pirmininkas) Petras Jurkuvėnas (NVN) Aloyzas Jaciunskas (NVN) Rūta Pupkaitė-Jurgutienė Tadas Švilpauskas
4.	UAB „Šilutės veislininkystė“	96,5	Valdyba nesudaryta
5.	UAB „Panevėžio veislininkystė“	97,85	Valdyba nesudaryta
6.	AB „Kiaulių veislininkystė“	98,95	Valdyba Evaldas Pranckevičius (pirmininkas) Edmundas Adomavičius (NVN) Irmantas Povilauskas (NVN) Darius Vilimas
7.	AB „Lietuvos veislininkystė“	98,95	Valdyba Evaldas Pranckevičius (pirmininkas) Romanas Kančiauskas (NVN) Modestas Važnevičius Vita Jurgilienė Vladislovas Vaišvila (NVN)
8.	UAB „Pieno tyrimai“	100	Valdyba Andrius Burlėga (pirmininkas) Artūras Palekas (NVN) Rūta Pupkaitė-Jurgutienė Rolandas Stankevičius (NVN)
9.	UAB „Genetiniai ištekliai“	100	Valdyba Kostas Bauža Rūta Liaubienė (NVN, pirmininkė) Ramūnas Antanaitis (NVN) Jolita Čičiurkienė
10.	UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas	100	Stebėtojų taryba Virginija Žoštautienė (pirmininkė) Lina Liubauskaitė Dalius Darulis (NVN) Sigita Seemann-Ignatjeva (NVN) Valdyba Vygantas Katkevičius (pirmininkas) Saulius Jasius Alfredas Gustas Dalia Kavoliūnienė Snieguolė Valiulienė
11.	VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras	–	Atranka įvykdyta, išsiųstas raštas STT
12.	VĮ Valstybės žemės fondas	–	Valdyba nesudaryta
13.	VĮ Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras „GIS-Centras“	–	Valdyba nesudaryta

2019 m. per bendrovių visuotinius akcininkų susirinkimus buvo atšauktos UAB „Panevėžio veislininkystė“ ir UAB „Šilutės veislininkystė“ valdybos, todėl pagal Akcinių bendrovių įstatymo 37 str. 10 d., jeigu bendrovėje valdyba nesudaroma, bendrovės vadovas priima sprendimus ir atlieka veiksmus, nustatytus Akcinių bendrovių įstatymo 34 str. 1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13 ir 14 dalyse; kitos funkcijos, susijusios su vadovo rinkimu, atšaukimu, vadovo pateiktos medžiagos apie strategijos įgyvendinimą, finansinę būklę vertinimu, jau yra visuotinio akcininko susirinkimo kompetencijos klausimai.

ŽŪM pavaldžiose valstybės įmonėse valdybos nėra sudarytos. Vadovaujantis Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo 10 straipsnio 14 dalimi, jeigu valdyba nesudaryta, 12 dalies 1, 4 ir 5 punktų nuostatos (nustato įmonės struktūrą, rodiklius ir kt.) priskiriamos įmonės savininko teisės ir pareigos įgyvendinančios institucijos kompetencijai; kitas valdybos kompetencijai priskirtas funkcijas, išskyrus šio straipsnio 12 dalies 2 punkte (teikia įmonės savininko teisės ir pareigos įgyvendinančiai institucijai išvadas dėl įmonės veiklos strategijos projekto, dėl įmonės paskirstytinojo pelno (nuostolių) paskirstymo projekto, dėl įmonės metinių pajamų ir išlaidų sąmatų, metinių turto įsigijimo ir skolinimosi planų, taip pat dėl ataskaitinių finansinių metų įmonės veiklos ataskaitos) nustatytą funkciją, atlieka įmonės vadovas.

Sprendimai dėl VVI priežiūros yra svarstomi Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse ir viešosiose įstaigose veiklos priežiūros komisijos, sudarytos žemės ūkio ministro įsakymu, taip pat pagal kompetenciją klausimai įvertinami ir ŽŪM padaliniuose.

9.3.1.4. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės informacija apie 2012–2021 m. atliktus veiklos ir finansinius auditus, kurių metu buvo vertintos ir Žemės ūkio ministerijos valdomos valstybės įmonės, rodo, kad:

2021 m. atliktas valstybinis auditas dėl valstybės valdomų, savivaldybių valdomų įmonių ir viešųjų įstaigų valdysenos rodo, kad valstybės valdomų įmonių pertvarkos planas vykdomas mažesne apimtimi nei planuota ir nesilaikant nustatytų terminų, todėl siekiant, kad veiktų tik tokios valstybės valdomos įmonės, kurių funkcijos yra svarbios valstybės tikslams įgyvendinti, rekomenduojama užtikrinti, kad būtų įgyvendintos priemonės dėl valstybės valdomų įmonių portfelio optimizavimo.

2017 m. atliktas valstybinis auditas dėl Valstybės valdomų įmonių gražos valstybei rodo, kad valstybės valdomų įmonių nuosavybės politikos peržiūrą užtikrinantis mechanizmas praktikoje neveikia, nevykdoma nuosekli nuosavybės politikos peržiūra, nėra aišku, kaip turi būti įgyvendinami valstybės siejami tikslai, nėra detalių kriterijų teisei formai pasirinkti ir ne visada užtikrinamas efektyvus specialiųjų įpareigojimų vykdymas. VVI veiklos reglamentavimas sudaro prielaidas skirtingai interpretuoti nuostatas, neužtikrina vienodo ir tinkamo jų taikymo praktikoje. Valstybės valdomos įmonės teisės aktais įpareigos atlikti funkcijas kaip specialiuosius įpareigojimus, tačiau audito metu nustatyta, kad rinkoje yra subjektų, kurie galėtų atlikti tokias pačias paslaugas, t. y. VAI riboja kitų subjektų galimybes dalyvauti teikiant viešą paslaugą. Todėl siekiant geresnio VVI valdymo politikos reglamentavimo, įgyvendinimo ir reguliarios nuosavybės politikos peržiūros rekomenduojama: nustatyti valstybės tikslus ir numatyti jų poreikį, apimtis, atlikimo terminus; nustatyti kriterijus, kuriais kiekviena VVI būtų skaidriai ir objektyviai priskiriama atitinkamai grupei; užtikrinti, kad būtų nustatyta pareiga VVI valdybų nariams deklaruoti viešuosius ir privačius interesus; užtikrinti vieningos informacijos sklaidą apie VVI veiklą tokiu būdu, kad duomenis būtų galima analizuoti, vertinti ir palyginti; nustatyti detalią paramos teikimo tvarką, apimančią bendrus paramos skyrimo principus ir procedūras.

2015 m. atliktas valstybinis auditas dėl Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtros rodo, kad nesudarytos tinkamos sąlygos išsaugoti visas nykstančias ūkinių gyvūnų veisles. Nesudarytos tinkamos sąlygos ūkinių gyvūnų produktyvumo kontrolę vykdyti efektyviau. Todėl siekiant sudaryti sąlygas išsaugoti nacionalines nykstančias gyvulių veisles rekomenduojama: nustatyti aiškius veislės įtraukimo į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą kriterijus; imtis priemonių, užtikrinančių visų į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą įtrauktų gyvūnų duomenų rinkimą ir stebėseną, įtrauktų veislių išsaugojimą ar atkūrimą.

Siekiant efektyviau organizuoti ūkinių gyvūnų produktyvumo kontrolę, numatyti konkrečias priemones, skatinančias naujų produktyvumo kontrolės technologijų diegimą.

2015 m. atliktas valstybinis auditas dėl Žemės ūkio ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų rodo, kad ŽŪM 2013 m. priimtas sprendimas dėl investavimo į UAB „Panevėžio veislininkystė“, kurios veikla 2010–2012 m. buvo nuostolinga, neužtikrino valstybės valdomos įmonės verslo vertės augimo ir investuoto kapitalo grąžos. Valstybės investicijos – 205 tūkst. Lt – bendrovėje panaudotos ne efektyvesnei veiklai užtikrinti, o neūkiškos veiklos padariniams likviduoti – nuostoliams padengti (skoloms tiekėjams ir mokesčių administratoriams sumokėti).

Ministerija netinkamai atstovavo valstybės interesams, nes neužtikrino, kad į valstybės biudžetą laiku būtų pervesta valstybei priklausanti 862,8 tūkst. Lt dividendų suma, ir priėmė neteisėtus sprendimus valstybei priklausančius dividendus biudžetui pervesti dalimis nemokant palūkanų. Atsižvelgdami į ataskaitoje nurodytus dalykus, siūlome imtis priemonių, kad būtų užtikrintas kuo skubesis valstybei skirtų dividendų mokėjimas į biudžetą.

Kai kurios ministerijos valdomos bendrovės nesilaiko Vyriausybės patvirtinto aprašo ir nevykdo ministerijos, kaip didžiąją dalį akcijų valdančios akcijų valdytojos, visuotinių akcininkų susirinkimų metu nustatytų įpareigojimų, nes UAB „Lietuvos žirgynas“, UAB Klaipėdos žuvininkystės produktų aukcionas ir UAB „Šilutės veislininkystė“ iki 2015-05-31 interneto svetainėse nepaskelbė metinių pranešimų, kuriuose pateikiami svarbūs veiklos rodikliai, ir taip neužtikrino veiklos skaidrumo ir atskaitingumo visuomenei. Todėl siūlyta imtis priemonių, kad būtų užtikrintas skubesis valstybei skirtų dividendų mokėjimas į valstybės biudžetą.

2014 m. atliktas valstybinis auditas „Finansinės rizikos valdymas valstybės valdomose įmonėse ir viešosiose įstaigose“ rodo, kad valstybės valdomos įmonės, valdydamos piniginius išteklius ir atlikdamos kitas įmonių veiklai užtikrinti būtinas finansines operacijas, patiria finansinę riziką, tačiau audito metu įvertinus 29 įmones nustatyta, kad valstybės valdomose įmonėse finansinė rizika valdoma nepakankamai – skiriama per mažai dėmesio finansinės rizikos valdymo politikai suformuoti ir jai įgyvendinti. Įmonėms sudėtinga laiku įvertinti bankų būklės pokyčius ir komercinių bankų patikimumą.

2013 m. atliktas valstybinis auditas dėl Europos statistikos praktikos kodekso įgyvendinimo Lietuvoje rodo, kad VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras įgyvendina 6 iš 10 Europos statistikos praktikos kodekso principus.

9.3.1.5. Komisija 2020 m. gruodžio 30 d., 2021 m. balandžio 21 d. posėdžiuose svarstė valstybės valdomų įmonių priežiūros ir kontrolės klausimus. Komisija konstatavo, kad valstybės valdomų įmonių priežiūros efektyvumo problema yra ilgalaikė, sisteminio pobūdžio, o esamos priemonės rizikoms šalinti yra neveiksmingos ar nepakankamos, todėl turėtų būti imamasi atitinkamų priemonių. Posėdyje buvo atkreiptas Valdymo koordinavimo centro, kuris yra atsakingas už gerosios valdysenos principų įgyvendinimą, nuoseklų ir profesionalų valstybės valdomų įmonių valdymo užtikrinimą, dėmesys, jog būtinas sisteminis valstybės valdomų įmonių valdysenos klausimo sprendimas, svarstant valstybės valdomų įmonių nuosavybės valdymo modelio centralizavimo tikslumą. Be to, Komisijos surinkta medžiaga dėl valstybės ar savivaldybės įmonių, valstybės ar savivaldybės valdomų bendrovių ar jos dukterinių bendrovių veiklos priežiūros pagal kompetenciją perduota svarstyti ir imtis iniciatyvos teisės aktų tobulinimo srityje Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui.

LAIKINOSIOS TYRIMO GRUPĖS IŠVADOS:

1. Laikinosios tyrimo grupės surinkti duomenys rodo, kad:

1.1. valstybės valdoma įmonė UAB „Lietuvos žirgynas“ galimai buvo valdoma ir administruojama netinkamai, nesivadovaujant gerosios vadybos praktika, nebuvo siekiama maksimaliai aukštų galimų pelningumo rezultatų, bendrovės vadovų veikla ne visada buvo Bendrovės interesais;

1.2. UAB „Lietuvos žirgynas“ vadovai 2012–2021 m. ir Bendrovės valdybos nariai galimai buvo atrenkami, skiriami, atleidžiami iš pareigų dėl politinių motyvų, todėl galimai nebuvo

užtikrinama maksimaliai skaidri, vieša ir aiški Bendrovės veikla bei tinkamas valstybės intereso atstovavimas, todėl konstatuotina, kad ŽŪM vadovybė grubiai pažeidė gerosios vadybos praktikos reikalavimus, neleistinai kišosi į valdybos kompetencijos lauką skiriant bendrovės vadovus, o tai galėjo sudaryti korupcijos ir piktnaudžiavimo sąlygas Bendrovėje, kūrė konfliktines situacijas pačioje bendrovėje.

1.3. UAB „Lietuvos žirgynas“ valdyba galimai netinkamai, nekompetentingai ir tik formaliai vykdė pavestas Bendrovės priežiūros funkcijas, todėl nebuvo užtikrinta galima maksimali bendrovės komercinė veikla.

2. Laikinosios tyrimo grupės surinkti duomenys leidžia manyti, kad dėl netinkamo UAB „Lietuvos žirgynas“ administravimo, neefektyvios Bendrovės valdybos veiklos Bendrovei ir valstybei galimai buvo padaryta žala, todėl ŽŪM privalo imtis priemonių ją įvertinti ir iš atsakingų asmenų išieškoti. ŽŪ ir naujai Bendrovės vadovybei siūlome įvertinti žalą, kuri galėjo būti padaryta dėl valdymo organo neteisėtų veiksmų (Civilinio proceso kodekso 55 straipsnis, Akcinių bendrovių įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 19 straipsnio 6 dalis), bei kreiptis į teismą dėl tokios žalos atlyginimo įmonei ir (arba) jos savininkams.

3. Atsižvelgdama į tai, kad turi būti įvertintas ilgas (2012–2021 m.) UAB „Lietuvos žirgynas“ veiklos laikotarpis ir ištirta daug dokumentų, įvertinta atskirų asmenų atsakomybė ir padaryta žala bei į tai, kad Laikinajam tyrimo grupei liudijusių asmenų parodymai yra prieštaringi, Laikinoji tyrimo grupė mano, kad ŽŪM turi imtis iniciatyvos ir atlikti visapusišką UAB „Lietuvos žirgynas“ veiklos bei finansinį auditą.

4. Laikinosios tyrimo grupės surinkti duomenys rodo, kad veislinių arklių laikymo sąlygos kai kuriais atvejais visiškai neatitinka Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės įstatymo nuostatų, todėl naujoji Bendrovės valdyba turėtų į tai atkreipti dėmesį.

5. Laikinosios tyrimo grupės surinkti duomenys leidžia manyti, kad ŽŪM pavaldžios valstybės valdomos įmonės vis dar nėra pakankamai kontroliuojamos ir prižiūrima jų veikla, nepakankamai atstovaujamas valstybės interesas. Tačiau Laikinoji tyrimo grupė pažymi, kad pritaria ŽŪM šiuo metu įgyvendinamoms priemonėms, susijusioms su valstybės valdomų įmonių vadovų, valdybos narių atranka, suinteresuotų asmenų privačių interesų deklaravimo kontrole, įmonių finansinių sprendimų derinimo su ministerija srityje.

6. Laikinosios tyrimo grupė atkreipia ŽŪM vadovybės dėmesį į tai, kad šiuo metu nėra parengtos aiškos visų genofondinių veislinių gyvūnų saugojimo strategijos, todėl ministerija privalo imtis iniciatyvos parengti Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos valdymo ir optimizavimo planą.

11. Laikinosios tyrimo grupės išvadai pritarta 2021 m. liepos 13 d. posėdyje. Balsavimo rezultatai: pritarta bendru sutarimu.

12. Laikinosios tyrimo grupės narių atskirosi nuomonė: negauta.

Laikinosios tyrimo grupės vadovas

Bronislovas Matelis

Seimo kanceliarijos patarėja Laima Ragauskienė